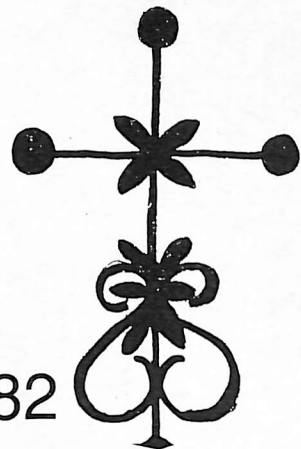

TARVAS

KOTISEUTULEHTI

N:o 2, 1982

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

Tarvasjoen kirjasto 125 vuotta.

Entisaikoina kirja oli kallis arvoesine, jonka nimiölehdelle omistaja tavallisesti kirjoitti nimensä. Jokaiselle on myös tuttu varkaan pelotuslause: Joka tämän kirjan varastaa, sitä piru rakastaa. Jo ensimmäisen suomenkielisen Raamatun tiedetään löytäneen tiensä Tarvasjoelle. Sen hankkimiseen tarvittiin lehmän hinta. Ehkä se oli hankittu myös kirkkoon, kuten Turun tuomiokapituli oli 1644 määrännyt. Kreivi Pietari Braahe oli sellaisen Marttilan kirkkoon lahjoittanut 1650. Miten köyhä saarnahuonekunta sen olisi pystynyt hankkimaan ei tiedetä. Ensimmäiset yksityisten hankkimat kirjat olivat hengellisiä, tavallisimmin rippikoulusta saatu Uusi Testamentti, katekismus tai virsi- ja evankeliumikirja. Monelle oli tuttu myös Getzeliusen aapiskirja ja katekismus: Yxi lasten paras tavara, jolla Suomen kansaa opetettiin lukemaan. Siitä otettiin ennätysmäiset 123 painosta.

Suomen ensimmäinen kirjapaino tuli Turkuun Akatemian luonnollisena lisänä 1642. Vuonna 1668 Turun piispa Getzelius vanh. perusti toisen kirjapainon kirkon tarpeita varten. Tämä kir-

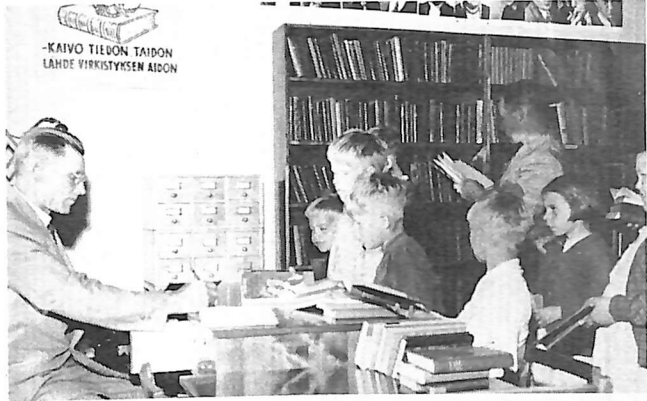
japaino kosketti eräällä tavalla seurakuntaamme, koska tämä toimelias kirkkoruhtinas perusti kirjapainonsa paperin turvaamiseksi 1665 maamme ensimmäisen paperimyllyn jonnekin Marttilan alueelle. Näin kertoo edesmennyt maist. Eila Seppälä Turun kaupunginkirjaston historiassa. Paperimaakarina toimi saksalaissyntyinen Bertil Oberhär. Oltuaan pari vuotta piispan palveluksessa Oberhär perusti oman paperimyllyn Pohjan pitäjän Tomasböleen, jota yleisesti kutsutaan maamme ensimmäiseksi. Tämän tehtaan lopetettua toimintansa isonvihan aikana perustettiin toinen paperimylly myös meitä lähelle Prunkkalan Järvenojan kylään.

Kirjojen painokset olivat yleensä pieniä, esim. Kalevalan ensipainos oli 500 kpl ja sitä myytiin 10 vuotta. Suomenkielisiä kirjoja ilmestyi 1830-luvulla 61 kpl ja 1870-luvulla 942 kpl. Näiden 50 vuoden aikana ilmestyneistä 2042 kirjasta oli lähes kolmas osa eli 646 kirjaa hengellisiä. Kirjojen hankkiminen tapahtui joko pappien välityksellä tai ne ostettiin Turusta usein markkinoiden yhteydessä.

Suomi sai postilaitoksen 1812, mutta pakettien kulku oli hidasta ja kallista. Niinpä postimaksu saattoi olla 40 % kirjan hinnasta. Kirjastoiksi muodostuvia kirjamääriä ei juuri ollut säätyläisilläkään. Yksittäistä kirjanlainausta kyllä tapahtui, mutta sitä kautta harva pääsi kirjoihin käsiksi. Suomenkielisiä sanomalehtiäkin tiedetään Tarvasjoelle tilatun vasta 1857.

Maamme vanhimpana yleisenä kirjastona pidetään Rabbe Wreden Anjalan perustaman Regina-koulun kirjastoa. Se jäi kuitenkin yksinäiseksi alallaan. Varsinaisen kirjastoherätyksen sai aikaan Antreasta kerjäläispoikana Viipuriin tullut, ainoastaan rippikoulun käynyt, kauppa-apulainen Juho Pynninen. Palavilla kirjoituksillaan Kanava-lehteen hän sai perustetuksi kaikille tarkoitetun yleisen kirjaston Viipuriin 1845, jonka ensimmäiseksi hoitajaksi Pynninen itse ryhtyi. Heräävä kansallisuusaate edisti kirjastojen syntyä. Sen puolesta puhujia olivat J.V. Snellmanin lisäksi erityisesti Yrjö Yrjö-Koskinen, joka tätä varten laati erityisen kansanvalistusohjelman 1856. Se lähetettiin seurakuntiin

kiertokirjeellä, jossa papistoa kehoitettiin perustamaan pitäjän- ja kyläkirjastoja. Se antoi voimakkaan sysäyksen kirjastojen perustamiselle ja ehkä välillisesti meidänkin kirjastomme syntymiseen. Jo samana vuonna kuin Viipuriin oli perustettu kirjasto Liperiin ja seuraavina vuosina mm. Heinjoelle 1848, Raumalle ja Vaasaan 1850, Vähänkyröön 1851 sekä Kiukaisiin ja Tyrväälle 1852. Erään tilaston mukaan olisi ennen Tarvasjokea perustettu Turun ja Porin läänin jo 9 kirjastoa ja koko maahan n. 50. Useat niistä kuitenkin nukahtivat alkuunsa. Kaupungeista Pori sai kirjaston 1858, Tampere 1861 ja Turkukin 1863. Naapuripiäjästä Marttila sai kirjaston 1860, Lieto 1865, Paimio 1882, Aura 1869 ja Karina 1860. Ennen v. 1875 perustetuista kirjastoista oli 44 % pappien perustamia ja ainoastaan neljässä mm. Kiskossa perustajaksi mainitaan kuntakokous. Vuonna 1903 maassamme oli jo 1026 kirjastoa.

Tarvasjoen kirjaston perustaminen

Useimpien kirjastojen syntymisen takana on ollut yksityinen, kirjastoaatteelle syttynyt henkilö. Meillä tämä henkilö oli saarnahuonekuntamme silloin saarnaaja pastori Adolf Lindman. Hän oli syntynyt Turussa 4. 5. 1821. Isä oli muurarivanhin Adolf Lindman ja äiti Margareta Elisabet Lindström. Lindman kuului siihen kansastalähteneeseen pappistyyppiin, joka säätykierrossa sai tyytyä vaatimattomaan virkauraan. Koti oli köyhä ja saatuaan alkeisopetuksen poika aikoi päättää opintonsa ja ryhtyä kauppalpalvelijaksi. Opiskellessaan sitä varten venäjää, hänen opettajansa J.F. Wallin neuvoi häntä jatkamaan opiskeluaan trivaaliskoulussa. Näin hän tuli ylioppilaaksi 1846 ja vihittiin papiksi 1849. Palveltuaan saarnaajana Paattisilla ja Karjalohjalla hän tuli tänne Euralle saarnaajaksi 1853. Toimittuaan täällä vuoteen 1859 hän muutti kappalaiseksi Paattisille ja sieltä Turkuun, ensin opettajaksi tyttökouluun ja vuodesta

1862 vankihuoneen saarnaajaksi. Hän kuoli 1874 53 vuotiaana.

Työnsä ohella hän oli aikansa eturivin historiantutkija Turussa. Hänen seurakuntansa oli Turun linnan ympäristö ja pappila sijaitsi linnassa. Niinpä hän asuntoonsa kokosi yksityismuseon, joka muodosti nykyisen Turun historiallisen museon pohjan. Museoharrastuksensa johdattamana Lindman keräsi kirjaston, joka käsitti tusinan verran suuria, korkeita kirja-kaappeja, joissa oli n. 2000 nidettä. Keräilijän- ja tutkijaninnossaan Lindman noudatti työhöjettä, että päiväkään ei saanut kuluu rivittä. Niinpä hän jo Tarvasjoella ollessaan piti meidän kaikkien tuntemaa päiväkirjaa.

Lindman itse kuvaa päiväkirjassaan kirjastomme syntymisen näin: "Kesäkuun 18 päivänä vietettiin juhlaa kristinuskon Suomeen tulon 700-vuotismuistoksi. Saarnateksteinä olivat aamujumalanpalveluksessa Jes. 60:1-4, päiväjumalanpalveluksessa Tiit. 3:3-7 ja iltajumalanpalveluksessa Luuk. 1:68. Kolehiti, joka tänä päivänä Eu-

ralla tuotti 3 hopearuplaa ja 33 kopekkaa, meni pakanalähetystyön hyväksi. Tämän juhlapäivän muistoksi saarnaaja pani kiertämään keräyslistan lainauskirjastojen perustamiseksi Euralle, johon listaan jo samana päivänä merkittiin 6 hopearuplaa ja 60 kopekkaa." Keräyksen tuotto vastasi nykyrahassa rukiin silloiseen hintaan verraten 370 mk.

Opettaja Vilho Mattila on ansiokkaassa kirjaston 100-vuotishistoriikissa tallettanut meille sanasta sanaan Lindmanin tuolloinen juhlasaarnan jatkoksi pitämän "ylöskehoituksen", jossa hän esittelee kirjaston perustamisajatuksen. Siinä hän sanoo, kuinka puoliraaka ja sivistymätön Suomen kansa kaipaisi harrastusta sivistyksen lisäämiseksi. Kun nyt vietetään merkittävää muistojuhlaa valkeuden tuloa maahamme, haluaa hän tehdä sen jollakulla tavalla muistettavaksi jälkipolvillekin. Siksi hän ehdottaa lainakirjaston perustamista, "joka sällänsä pitäisi opettavaisia, rakentavaisia, huvittavaisia kirjoja, joita

halullisille lukijoille lainattaisiin." Kirjaston hän uskoo kantavan siunatun hedelmän. Sen jälkeen hän kysyy: "Mistä varat tähän näin köyhinä vuosina?" Mennyt vuosi oli ollut sadoltaan huono ja alkava oli kylmä ja kuiva. Euran kylä oli palanut runsaankausi sitten ja vaati jälleenraksuudessa koko paikkakunnan apua. Sotaväen majoitus oli vuosikaudet koettu raskaana. Nyt Lindman osoittaa, kuinka ennenkin esim. isonvihan aikana on tämän seudun kansa uhrannut. Silloin, vaikka oltiin köyhässä ja viheliäisessä tilassa, ostettiin Herran huoneeseen uusi kirkonkello, josta vieläkin kertoo lause kellon pinnassa.

Näin me siis juhlimme tuon riemujuhlan jälkipolville tarkoitettua siunauksikkaan muiston 125 vuotta vaikuttanutta lahjaa. Ajatus, jonka Lindman oli Sillanpään pappilan pienessä kamarissa saarnansa loppuun 13. 6. 1857 kirjoittanut, sai toteutua saman vuoden marraskuun lopulla, kun lainakirjasto kirkon sakastissa avattiin lainaajille.

Kirjaston alkuunlähtö ja ensimmäiset vuosikymmenet

Vuoden 1857 lokakuun 4 päiväksi oli kutsuttu koolle yleinen kirkonkokous, johon saarnaaja oli valmistellut kirjaston säännöt, jotka hyväksyttiin ja allekirjoitettiin. Kirkonkokous päätti kannettavaksi jokaiselta rippikoulun käyneeltä henkilöltä tässä seurakunnassa 1 hopeakopekan vuosittain lainakirjastolle. Myöhempi kirkonkokous valitsi johtokuntaan kirkkoherra J.V. Elmgrenin, past. A. Lindmanin, Juvan vuokraaja Matti Jaakonpojan ja talollisen myöhemmin pitkäaikaisen lautamiehen Heikki Paavolan Suurilasta.

Kirjalliset lähteet eivät muutenkaan kymmeneen vuoteen kerro kirjastosta. Vasta 8. 8. 1869 pidetyn kirkonkokouksen pöytäkirja kertoo kanttori Henrik Widgrenin pitäneen neljän vuoden ajan kirjaston tilejä, mistä hän oli perinyt maksua 10 mk vuodelta. Nyt oli valitettu tuosta palkkiosta, josta ei ollut olemassa kirjallista päätöstä. Kirkonkokous päätti kuitenkin palkkiot myöntää ja vatedeskin vuoden kerrallaan.

Edellä olevasta voi päätellä, että Lindmanin pidempiaikainen seuraaja past. Johan Salenius olisi hoitanut ensin kirjastoa, mutta hänen lähdettyään 1865 kanttori Widgren olisi ottanut hoitaakseen kirjaston ja sen tilit. Opet. Mattila arvelee kirjaston pieneksi ja käytössä niin kuluneeksi, ettei yhtään ensimmäisistä kirjoista olisi säilynyt. Oletan kuitenkin, koska kirjaston kirjojen numerointi on ainakin kolme kertaa aloitettu alusta, että alkuperäisiä kirjoja olisi vielä tallella. Tätä tukisi erityisesti se, että useiden kirjojen painovuosi on kirjastoa jopa kymmeniä vuosia vanhempi.

Kansan lukutaitoa oli merkittävästi lisännyt 1848 aloitettu kiertokoulu, jota suurin osa nuorisosta kävi. Myös maamme vanhimpiin kuuluvan pyhäkoulotoiminnan oli past. Lindman aloittanut keväällä 1857.

Kunnallisen itsehallinnon Eurallakin alettua otettiin kirjastoasiakin hyvin pian esille. Kirjastoa hoitamaan valittiin kunnallislautakunnan esimies kiertokoulunopettaja Antti Pennanen 31. 10. 1869. Palkaksi luvattiin 5 mk vuodessa ja kirjasto pidettiin auki kerran kuukaudessa. Hän hoitikin yhtäjaksoisesti tätä tointa 18 vuotta vuoteen 1887 asti. Koska alkuaikoina seurakunnan ja kunnan tehtäväkentät herkästi yhtenivät ja sekaantuivat, ei heti ollut selvillä kuuluiko kirjasto seurakunnalle, joka sen oli synnyttänyt, vai kunnan uuteen toimialaan. Kuitenkin vuodesta 1870 lähtien kirjaston, kuten lainajvästönkin, tilit luettiin ja hyväksyttiin kuntakokouksessa. Rippikoululaisilta kirjastolle koottu kannatusmaksu loppui 1879.

Kunnan johtokunnan vaali unohtui moniksi vuosiksi, kunnes 1879 valtuutettiin kirjoja valitsemaan kappalainen Matias V. Jaakkola, kiertokopett. A. Pennanen ja kirkkoväärtti Juho Knaapi. Paikkakunnalle edellisestä vuonna tullut past. M. Jaakkola puhui voimallisesti kirjaston puolesta ja saikin kunnanisät luovuttamaan viinaverorahoja 171 mk 35 p kirjojen hankintaan. Jo aikaisemmin olivat kunnan edustajat päättäneet viinaverorahat käytettäväksi ainoastaan kansakoulun perustamiseen. Siihen ne seuraavina vuosina käytettiinkin ja kirjasto jäi rahoja paitsi. Jaakkola puuhasi myös innokkaasti kansakoulua ja vaikutti sen perustamispäätökseen. Niinpä pitäjämme ensimmäinen kansakoulu aloitti toimintansa Euralla 1883.

Kiertokouluopettaja A. Pennasen lopetettua lainakirjaston hoidon 1887, ryhtyi virkaa hoitamaan past. J.V. Form. Tuolloin havaittiin, ettei kirjaston kassassa ollut yhtään rahaa ja Pennasella oli viiden vuoden palkka saamatta. Nyt kuntakokous päätti kunnan kassasta maksaa Pennasen palkan 25 mk. Past Form siirsi kirjas-

ton kirkon sakastista Sillanpään pappilaan, josta kirjoja sai käydä lainaamassa niin pyhinä kun arkena. Form hoiti virkaa kolme vuotta 5 mk:n vuosipalkalla.

Kirjasto kiertolaisena

Vuosi 1891 oli merkittävä käännekohta kirjaston historiassa. Silloin kirjasto muutti lopullisesti pois kirkon tiloista Sillanpään pappilan kamarista Euran koululle. Kirjaston hoidon otti koulun opettaja David Seppälä, joka hoiti tointa vuoteen 1896. Koululle muuton yhteydessä kirjat luetteloiin uudelleen ja säännöt uusittiin, jotka nyt Turun ja Porin läänin kuvernööri vahvisti. Kirjastoa hoitivat Euran useasti vaihtuvat opettajat.

Luettelosta voi havaita, että kirjoja kirjastossa oli vuonna 1981 318 kpl ja lainauksia tehtiin 555. Samat luvut olivat 1895 323 kirjaa ja 361 lainauskerralla oli lainattu 594 kirjaa.

Kunta antoi viinaverorahoja vuodesta 1907 eteenpäin 100 mk. Sitäkin on vastustettu, mm. 1909 kivityömies J. Lehtinen vaati annettavaksi vain puolet, mutta jäi vähemmistöön. Kirjastonhoitajan palkka nousi opett. Hinkan aikana 10 mk:sta 20 mk:aan.

Vuonna 1910 valittiin johtokuntaan Lindströmin lisäksi opett. Vilho Mattila ja mv. Vilho Tuomola. Opettaja Mattilasta tuli nyt kirjastonhoitaja kymmeneksi vuodeksi. Uusina jäseninä tulivat johtokuntaan 1916 mv. M. Lautela ja räätäli August Pohjola sekä v. 1919 opett. Emilia Helve ja mv. Erkki Yrjänä. Lainaustoiminta pysyi lähes samana koko vuosisadan ensimmäiset vuosikymmenet esim. 1915 oli 437 lainausta.

Maamme itsenäistyttyä ja kunnallisen elämänkin muututtua ensimmäisten kunnallisvaalien jälkeen 1919, myös kirjasto huomioitiin uudella tavalla. Kirjaston johtokuntaan valittiin 1920 opettajat Vilho Mattila ja Selma Kuukkala sekä mv. Hannes Heikkilä, joka valittiin nyt kirjastonhoitajaksi vain 18 vuotiaana. Näin alkoi Hannes Heikkilän mittava kirjastonhoitajan ura, joka jatkui lyhyitä katkoja lukuunottamatta aina vuoteen 1967 asti. Kirjasto muutti nyt Euran koululta Nuorisoseuratalon ravintolahuoneeseen. Kirjastonhoitajan palkka nostettiin 100 markkaan.

Nuori kirjastonhoitaja lähti tarmokkaasti uusimaan kirjastoa ja sen työtapoja. Tähän antoi mahdollisuuden kunnan suuremmat määrärahat ja 13. 12. 1921 tullut ilmoitus kirjaston oikeudesta valtionapuun. Kirjojen määrää nostettiin n. 100 kpl vuosittain, mikä tuolloin oli paljon. Vuonna 1922 tehtiin päätös lainausasemien perustamisesta pitäjän kouluille Jauholaan, Suurilaan ja Alikulman koulun valmistuttua 1924 myös sinne.

Lainakirjaston nimi muutettiin kunnanvaltuuston päätöksellä 26. 2. 1923 Tarvasjoen kunnan kantakirjastoksi. Kirjastonhoitajan vuosipalkka nostettiin 600 mk:aan, josta hänen tuli maksaa myös korvaus lainausasemien hoitajille. Johtokuntaa täydennettiin 1922 Mv.p. Lauri Isotalolla ja mv. August Pohjolalla. Kirjastonhoitaja lähetettiin kursseille Paimioon ja tehtävää hoiti sen ajan Lauri Isotalo.

Kirjastonhoitajan tultua kurseilta työtavat muuttuivat uusien oppien mukaan. Vankilassa teetettiin korttilaatikko ja lainaajat rekisteröitiin kirjaan. Syyskuun 20 päivänä 1925 alkaen rekisterissä sai numeron 1 Atte Alkio. Nykytarvasjokelaisista monet saivat jo silloin lainausnumeronsa, esim. n:o 8 Toivo Uusitalo, n:o 10 Saara Rönnemaa (Mattila), n:o 11 Laura Kännö (Koskinen) ja n:o 14 Saara Rönnemaa (Koskinen). Kirjaston toiminnasta oli johtokunta antanut kertomuksen jo vuodesta 1922 alkaen, vaikka se lautakunnille tehtiin pakolliseksi vasta 1927.

Vuodesta 1928 alkaen kirjasto on ollut avoinna kaksi kertaa viikossa. Samana vuonna astui voimaan maamme ensimmäinen kirjastolaki, jonka

takia mm. säännöt uusittiin. Ne määrasivät esim. viisijäsenisen johtokunnan, jolle valittiin puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Uusien sääntöjen mukaan valittuun johtokuntaan tuli puheenjohtajaksi 1930 opett. Vilho Mattila, varapuheenjohtajaksi mv. Lauri Kujanpää ja jäseniksi mv. Erkki Yrjänä, neuvoja Oskar Alve ja opett. Helmi Lehtinen. Seuraavana vuonna johtokuntaa täydennettiin vielä Anni Koskisella. Kunta oli ostanut 1930 ns. Kuukalan kaupan ensin kulkutautisairaaraksi ja kunnosti siitä kunnantalon. Tästä talosta varattiin oma huone lainakirjastolle, joka pääsi muuttamaan uusiin tiloihin 12. 1. 1931. Kirjastontarkastaja Yrjö Uljas antoi samana vuonna suorittamassa tarkastuksen jälkeen Tarvasjoen kirjastosta ja sen hoidosta kiittävän lausunnon.

Kunnantupa ja Kenttätupa

Kirjasto vietti ilmeisesti ensikerran juhlia Tarvasjoella sen täyttäessä 75-vuotta 28. 2. 1933. Juhlapäivä sattui olemaan samalla kertaa Kalevalanpäivä ja laskiainen. Juhlapaikkana oli Seurantalo. Juhlaan oli laatinut historiiin kirkkoherra Väinö Raitala. Opettaja V. Mattilan pyydettyä eroa puheenjohtajan tehtävistä 1936 valittiin hänen tilalleen kirkkoherra Otto Perko. Hän hoiti puheenjohtajan tehtäviä vuoteen 1944. Samaan aikaan tuli johtokuntaan uutena pitkäaikaisena jäsenenä mv. Ilmari Rekikoski. Jauholan lainausasemasta tehtiin 14. 5. 1936 Tarvasjoen kunnan piirikirjasto. Lehtien tilaamisesta kirjastoon mainittiin ensikerran 1936. Lehdet olivat Suomen Kuvalehti, Kotiliesi ja Maalaiskunta. Niukkoja määrärahoja yritettiin jatkaa niin, että kirjastonhoitaja kävi etsimässä sopivia kirjoja antikvariaateista. Hän tekikin erittäin hienoja ja edullisia löytöjä.

Kun sota syttyi, kirjastoa ryhtyi hoitamaan seminaarin oppilas Alli Koskiranta. Hän jatkoi tehtävää vielä jatkosodankin alettua, kunnes Heikkilä 1942 pääsi siviiliin.

Sodan loputtua 1945 tuli määräys poistaa kirjastosta kaikki Neuvostoliiton vastaiset kirjat. Niiksi luokiteltuja kirjoja löytyi kantakirjastosta 22 kpl ja piirikirjastosta 5 kirjaa. Myöhemmin 1958 annettiin kuitenkin lupa palauttaa ne takaisin kirjastoon. Tällä välin osa niistä oli luettu niin loppuun, että ne täytyi kuitenkin poistaa. Ilmari Rekikoski oli tullut puheenjohtajaksi 1944 kirkkoh. Perkon muutettua Somerolle.

Tammikuun 15 päivänä 1946 kirjasto oli taas muuttamassa, nyt Kuukalan kunnantuvalta Kenttätuvan vinnille. Uusi kunnanvaltuusto oli myös uusint johtokunnan. Entisistä jatkoi vain Rekikoski puheenjohtajana. Jäseniksi valittiin työmies Yrjö Ranta, sähkömies Arvi Riisto, myymälänhoitaja Rauha Lumpia ja johtaja Arvo Saarinen. Saarisen muutettua seuraavana vuonna Paimioon valittiin hänen tilalleen opettaja Eero Yli-Luoma. Kirjaston tilat oli jaettu siirtoväen huollon toimiston kanssa. Sen toimiesä arkisin päätettiin kirjasto pitää avoinna vain sunnuntai-iltapäivisin. Kirjaston silloiset n. 2500 kirjaa täyttivät vinttihuoneen kaikki seinänvierihyllät. Kirjastonhoitajakin alkoi väsyä ahtauteen ja kylmyyteen ja pyysi eroa. Vuoden 1947 alusta ryhtyi virkaa hoitamaan työnjohtaja Jussi Virola, joka asui Kenttätuvalla. Pitkäksi ei kirjaston sijainti Kenttätuvalla kuitenkaan muodostunut. Kunta oli jo pitkään suunnitellut uuden toimitalon rakentamista ja siihen oli suunniteltu omat tilat myös kirjastolle. Kun kunnantalo Tarvala 1948 valmistui, pääsi kirjasto ensimmäisen kerran omiin, yksinomaan sen tarkoituksiin suunniteltuihin tiloihin.

Tarvalasta

Tarvas-Hoviin

Se odotettu päivä jolloin kirjasto pääsi muuttamaan Tarvalaan koitti

24. 10. 1948. Jussi Virola jätti nyt kirjastonhoitajan tehtävät ja tointa ryhtyi uudelleen hoitamaan Hannes Heikkilä. Nyt tuntui ensikerran olevan tarpeeksi tilaa ja kohonneet kirjamäärärahat sallivat kirjojen runsaamman lisäämisen.

Johtokunnassa jatkoivat 1949 Reki-koski puheenjohtajana ja jäseninä Riisto ja Yli-Luoma. Uusina tulivat kirkkoherra Oiva Luoto ja rouva Aili Kurri. Vuonna 1951 tuli Oiva Luodon tilalle opettaja Yrjö Aaltonen ja 1953 Eero Yli-Luoman tilalle opettaja Sirkku Riikonen. Noina vuosina kirjamäärät kasvoivat 3000:sta 5000:een ja lainaukset ylittivät sotaa edeltäneen tason. Kirjaston palveluina oli 1952 mm. englanninkielenkerho ja elokuvaillat, jotka jatkuivat useita vuosia. Lapsille kalustettiin oma osasto 1954. Lainausasemia pyrittiin kohentamaan nopeammalla kirjojen vaihdolla. Lainausasemat lisääntyivät 1949, jolloin Horristen koululle saatiin sellainen. Piirikirjaston perustamiseksi Suurilaan teki opettaja Viljo Laakso aloitteen kunnanvaltuustolle marraskuussa 1955. Ajatus toteutui vasta Suurilan koulun palon ja uuden koulun rakentamisen jälkeen yhdeksän vuotta myöhemmin 1964.

Aili Kurrin muutettua paikkakunnalta valittiin hänen tilalleen emäntä Alli Sintonen. Vuonna 1954 tuli johtokunnan puheenjohtajaksi Opett. Yrjö Aaltonen. Hän jatkoi myös 1957 valitussa johtokunnassa kuten Riisto, Rekikoski ja Sintonenkin. Uusina tulivat opett. Hilikka Toivio ja emäntä Maire Saarnivaara. Tämä johtokunta valmisti kirjaston 100-vuotisjuhlan, joka pidettiin 22. 6. 1958. Juhla on jäänyt monien mieleen sykähdyttävänä tilaisuutena.

Satavuotta täyttäessä kirjaston kirjamäärä oli piirikirjaston kanssa 4648 kpl. Samana vuonna lainattiin 5697 kirjaa ja lainaajia oli 351 henkeä. Vuodesta 1961 alkaen kirjasto oli avoinna kolme kertaa viikossa.

Uuden kirjastolain vaikutuksesta 1962 johtokunnan nimi vaihtui kirjastolautakunnaksi. Kirjaston nimi muutui Kantakirjastosta pääkirjastoksi ja Jauholan piirikirjaston nimi sivukirjastoksi. Samalla sivukirjaston erillinen johtokunta lakkautettiin ja sivukirjasto tuli kirjastolautakunnan alaiseksi. Uuteen kirjastolautakuntaan valittiin ensimmäisiksi jäseniksi Yrjö Aaltonen puheenjohtajaksi, mv. Antti Rönnemaa varapuheenjohtajaksi ja jäseniksi Arvi Riisto, emäntä Hilikka Heimonen ja mv. Viljo Nieminen. Kolme vuotta myöhemmin jatkoivat muut paitsi Viljo Nieminen, jonka tilalle valittiin emäntä Anja Lehtinen. Kirjasto oli vuosien aikana paisunut ja kaipasi lisätiloja. Samaan aikaan kunnan laajentuvat toiminnot ja virka-asuntojen tarve kaipasi koko toimitalon tiloja. Niinpä nuortentalo Tarvas-Hovia suunniteltaessa syntyi ajatus rakentaa sen yhteyteen kirjastolle täysin uudet ja ajanmukaiset tilat. Kun Tarvas-Hovi valmistui, päättyi kirjaston 20 vuotinen sijainti Tarvalassa ja se sai kahdeksannen sijaintipaikkansa.

Tarvas-Hovissa

Oli maamme kirjastojen historiassa erikoista, että kirjasto toimisi sentapaisessa monitoimitalossa, joksi Tarvas-Hovi oli tarkoitettu. Siksi odotettiin jännittyneinä Kouluhallituksen lupaa kirjastotilojen vuokraamiseen. Vuoden 1967 lopussa Hannes Heikkilä erosi kirjastonhoitajan virasta hoitettuaan sitä suurella huolella ja taidolla lähes 47 vuotta. Seuraajaksi valittiin nykyinen kirjastonhoitaja rouva Aino Elomaa vuoden 1968 alusta alkaen. Pitkin vuotta odotettiin Tarvas-Hoviin pääsyä. Helmikuun 3 päivänä 1969 kirjasto muutettiin talkoilla nykyisiin tiloihinsa Tarvas-Hovin alakertaan.

Kirjaston muuttaessa uusiin tiloihin kokoontui myös uusittu kirjastolautakunta ensimmäisen kerran. Puheen-

johtajana toimi mv. Antti Rönne, varapuheenjohtajana emäntä Kaisa Jännäri ja jäsenenä pankkivirk. Sirkka Lukka, siivooja Aili Numminen ja mv. Asko Saanisto. Kirjastotoiminta kattoi nyt hyvin koko pitäjän. Keskeisellä paikalla toimi avarissa tiloissa uusi pääkirjasto. Kehittyviä sivukirjastoja hoitivat pätevät hoitajat; Suurilaa koko sen toiminnan ajan hoitanut opettaja Viljo Laakso ja Jauhola rouva Saara Rönne. Lisäksi siirtokokoelmat olivat edelleen Alikulmalla ja Horrisissa.

Puheenjohtaja A. Rönne sairastuttua vaikeasti valittiin hänen tilalleen kesken toimikautta 1970 mv. Kalervo Mäkinen. Hän toimi vuoteen 1977, jolloin nykyinen puheenjohtaja mv. Hannu Rönne ryhtyi johtamaan lautakuntaa.

Uusina toimintamuotoina ovat viime vuosina tulleet kirjailijavierailut ja erilaiset näyttelyt kirjastotiloissa.

Myös satutunteja on kirjastossa järjestetty lapsille.

Koulujen ja kirjastojen yhteistyö on myös viime vuosina lisääntynyt. Parantuneet liikenneolosuhteet, esim. oman auton käyttö, ovat tuoneet kirjaston jokaisen ulottuville. Niinpä siirtokokoelmista Alikulmalla ja Horrisissa luovuttiin vuonna 1973. Lisääntyneet lainaukset ovat mahdollistaneet kirjaston aukioloaikojen lisäyksen. Niinpä vuodesta 1977 lähtien pääkirjasto on ollut avoinna neljänä päivänä viikossa. Nykyisin viikkotunteja on 16.

Nykyistä kirjastolautakuntaa johtaa siis edelleen Hannu Rönne, varapj:nä on Kaisa Jännäri ja jäsenenä Sirkka Lukka, Asko Saanisto sekä vuodesta 1977 lähtien rouva Orvokki Laakso. Jauholan sivukirjastoa hoiti vuoden 1980 elokuuhun asti Saara Rönne, joka näin yhtämittaisesti tuli olleeksi 23 vuotta toimessa. Seu-

raajaksi valittiin hum.kand. Hannele Lahtinen.

Alussa niin avara nykyinen kirjasto-kin alkaa täyttyä. Siellä ei ole tilaa erikoislaihin esim. musiikkikirjastolle. Samoin monen odottamalle kotiseutuarkistolle tuskin löytyy paikkaa. Kuva pölyisestä, kuivasta ja kuolleesta laitoksesta ei Tarvasjoella pidä paikkaansa, vaan kirjasto on täällä elävä ja kehittyvä ihmistä lähellä oleva palvelutalo. Siellä viihdytään niin nyt kuin tulevaisuudessa.

Katsoessamme nyt taaksepäin, vaikkapa vain itsenäisyytemme alkuvuosien alle tuhannen kirjan kirjastoon, joita pitäjämme asukkaista n. 100 kävi lainaamassa kirjan pari vuodessa ja vartaamme sitä nykypäivän 15 000 kirjan kirjastoon, jota runsas kolmannes pitäjäläisistä käyttää yli 24 000 lainalla, voimme vain aavistaa mikä työ tämän kehityksen hyväksi on tehty. Unohtamatta ketään haluaisin

kuitenkin erityisesti mainita muutamien nimien, joita ei Adolf Lindmanin lisäksi voi Tarvasjoen kirjaston historiassa unohtaa. He ovat: Hannes Heikkilä, Vilho Mattila, Oskar Alve, Otto Perko, Ilmari Rekikoski, Elli Päiväranta, Erkki Yrjänä, Arvi Riisto, Lauri Kujanpää, Saara ja Antti Rönne, Viljo Laakso ja Yrjö Aaltonen. Heidän uhrautuvan työnsä pohjalta me tänään rakennamme.

Selaillessani vanhoja sanomalehtiä olen huomannut Hannes Heikkilän olleen ahkera kirjoittaja kirjastoasioista lehtiin. Haluankin lopuksi lainata hänen syvämielisen ajatuksensa vuodelta 1983: "Hyvien kirjojen lukemiseen käytetty aika on parhaiten käytettyä aikaa, sillä kirjoihin on kätetty, ihmistä varten, ihmiskunnan suurimmat rikkaudet."

Tämän päivän kirjastotyötä

Kun minua pyydettiin kertomaan kirjastotyöstä tänään, olin vähän aikaa ymmälläni, mistä alkaisin. Tänä aikana, jonka olen täällä kirjastonhoitajana ollut, on työni kokenut monia muutoksia. Näkyvin muutos on lainaajien ja lainauksien suuri lisääntyminen. Se tietystikin on merkinnyt kiireen tuloa kirjastoon. Avun siihen on tuonut aukiolotuntien lisääminen. Kirjastolautakunnalle on tuttua, miten useiden vuosien ajan talousarvioita tehdessämme, on täytynyt ottaa huomioon lainauksien nouseminen, ja kirjastonhoitajan puhe kiireestä.

Kiirettä todella on vieläkin, mikä on ilahduttava asia, osoittaahan se, miten tarvasjoelaiset käyttävät kirjastoaan. Kaikkein kiireisintä on luokkakäytien aikana. Keskiviikkoisin, kaksi kertaa kuukaudessa on oppilaskirjaston vuoro ennen varsinaista aukioloaikaa. Siellä minä pöytäni ääressä valmiina odotan. Oven takaa kuuluu iloista hälinää. Kun opettaja antaa luvan kirjaston oven avaamiseen, täytyy käytävä hetkessä, ja kymmenet kiireiset jalat rynnistävät vauhdilla kirjastoon. Siinä on todella vauhtia. Osa rynnistää suoraan hyllyille varamaan mieleisiään kirjoja. Taitaapa siinä joskus tulla pientä erimielisyyttäkin, kuka ehtii ensin. Mutta aina on selvitty ja lukuvuoroista sovittu. Ensimmäinen toimihan kirjastoon tullessa on edellisten lainojen palautaminen. Hetkessä lainauspöytä on kukkurillaan kirjalapioja. Jonkinlainen järjestys on siinäkin tilanteessa säilytettävä, ja niinpä nostelen kirjalapion siivoksi mahdollisimman vikkelaasti, ja koetan samalla vahtia, ettei kukaan vaan näistä kirjoista aio lainata. Nehän ovat vielä korteista poistamatta. Koko tänä aikana minulle myös puhutaan ja minulta kysellään erilaisia asioita. Joltakin on jäänyt joku kirja kotiin, joltakin kaikki kirjat. Silloin kysytään huolestuneena saako uusia kirjoja lainata. Tottakai saa. Lapset kyselevät rohkeasti. Mielenkiintoista on erilaisten tietopuolisten kirjojen kysely ja lainaaminen. Eläimet kiinnostavat kovasti, samoin luonto, urheilu, erilaiset askartelukirjat, lentokoneet, autot, moottorit yms. Vähiten ei raamatunhistoria, jonka aiheisia lapsille tarkoitettuja kirjoja myös on. Lapset lainaavat paljon. Kyllä siinä kirjastolle varattu tunti väkisininkin meinaa liian lyhyeksi käydä. Jokaisella suuri pino kirjoja, ja kaikkiin kirjoihin ja kortteihin täytyy tehdä tarpeelliset merkinnät. Suurin lainaamani määrä yhdellä kertaa yhdellä lainaajalle oppilaskirjaston aikana on 30 kirjaa.

Oppilaat käyttäytyvät hyvin kirjas-

tossa. He ovat kohteliaita ja kiittävät, kun saavat kirjansa. Kun sitten lainaustouhu on tehty, sanotaan reippaasti näkemiin, ja kirjasto hiljenee. Ensimmäinen tehtäväni nyt on saattaa kirjasto jälleen järjestykseen, hyllyt kuntoon ja kyllä siinä siivoustakin tarvitaan. Varsinainen lainausaika alkaa välittömästi.

Näiden tuntien aikana ehtii tapahtua monenlaista. Kävijöitä riittää pitkin iltaapäivää. Tulee nuoria äitejä lapsineen. Lapsille valitaan kuvakirjoja, ja itselle muuta sopivaa, ja muistetaanpa siinä hyvin usein myös isää kotona. Kysytään neuvoa, mikähan olisi sopiva isälle, ja siinä sitten yhdessä valitsemme lukemista. Vanhempaa väkeä käy myös paljon. Monta kertaa viedään myös toisille kirjoja. Silloin on valinta vaikeampaa, mutta aina sentään joihinkin keksitään. Kävijöitten välillä on myös pieniä pauseja, ja silloin ehdin tehdä rästiin jääneitä töitäni. Niitä on aina. Poistan oppilaitten tuomat kirjat korteista, ja korjaan niitä. Teipit, muovit ja liimat ovat ahkerassa käytössä, kun niiden avulla voi vielä paljon jatkaa kirjan ikää. Arkistihuoneen pöydällä seisoo pinkka uusia kirjoja odottamassa lainauskuntoon saattamista. Siitä saisi aivan oman tarinansa, miten monta vaihetta kirja joutuu käymään valintahetkestä lainaajan käteen. Mutta jätetään se toiseen kertaan.

Kirjastotyössä lainaaminen on vain osa työstä. Paljon on n.s. sisätyötä. Kirjastolautakunta kokoontuu useita kertoja vuodessa ja siihen liittyy esityslistojen laatiminen, sihteerinä toimiminen, pöytäkirjojen kirjoittaminen ym. Vuosittain kirjastonhoitaja joutuu laatimaan toimintakertomuksen. Se on erittäin tarkkaa työtä. Lasketaan kaikki mahdollinen kirjastotoiminta vuoden aikana. Tarvasjoella luetaan paljon, nämä tilastot juuri osoittavat sen.

Kirjastotyö nykypäivänä on monipuolista. Läheskään kaikesta tästä en ole kertonut. Kirjoituksesta tulisi liian pitkä. Haluan tässä mainita, että en tietenkin ero toimia kunnankirjastonhoitajana kuin vaikka suuren kaupunginkirjaston lainausosastolla. Täällä työ on ihmisläheisempää, ystävystyy ja tutustuu ihmisiin helpommin. Täällä kirjastonhoitaja joutuu tekemisiin hyvin monenlaisten asioiden kanssa. Työtäni voisin sanoa hyvin rikkaaksi. Tuntui niin hyvältä, kun eräs pieni poika sanoi minulle kerran kirjoja lainatessaan "että tänne on niin mukava tulla".

Tarvasjoella 24. 10. -82

Aino Elomaa
kirj. hoit.

Vanhan kirjaston hoitajan muistelmat

On kerrottu kuinka kasakat hyvin nuorina opetettiin ratsastamaan, niin että he aivan kuin kasvoivat hevoseen kiinni. Minut myös nostettiin kirjastonhoitajan tehtävässä satulaan hyvin nuorena. Jo aivan lapsena kansakoulun neljännellä luokalla jouduin oppilaskirjaston hoitajaksi. Rippikoulun käytyäni sain nuorisoseuran kirjaston hoitaakseni. Tultuani 18 vuotiaaksi silloinen kunnankirjastonhoitaja opetti. Vilho Mattila halusi jättää kirjaston hoidon minulle, saadakseen aikaa muihin tehtäviin. Elettiin juuri vapaussodan jälkeistä aikaa. Minulla ei itseasiassa ollut tehtävää vastaan. Olin haaveillut kansakoulunopettajan uraa, mutta ainoana miespuolisena sukutilan jatkajana perheessä perinne pakotti minut jatkamaan isäni ammatin maanviljelystä. Siksi kirjaston hoito kiinnosti.

Palkkaa edeltäjäni oli saanut 20 mk kuussa, joka ei tehtävään houkutellut. Minulle luvattiin sentään alkuvuosina 100 markkaa. Koko kirjastotoiminta sai tuulta siipiensä alle noina vuosina. Sen aiheutti suurelta osin valtion kirjastotoimikunnan työn alkaminen. Kirjaston nimi muuttui kunnankantakirjastoksi. Kirjasto tuli valtionavun piiriin, jos se täytti määrättyt ehdot. Ne edellytti, että kunta tuki kirjastoa markalla asukasta kohden ja kirjastonhoitaja sai palkkaa 1200 mk vuodessa. Kirjastonhoitajan oli myös käytävä valtion valvoma kirjastonhoitajien kurssi. Silloisen kirjastontarkastajan Hellen Hendolinin aloitteesta minäkin kävin tällaisen kirjastokurssin kesäkuussa 1923 Paimion kansaopistolla. Kurssi oli tarkoitettu lähinnä varsinais-suomalaisille, mutta osanottajia oli aina Kouvolaa ja Tamperetta myöden. Kurssi oli alallaan Suomessa ensimmäinen. Kurssin johtajana toimi Helle Cannelin. Kurssilla oli merkittävä vaikutus myöhemmälle kirjastohoidolleni. Elettiin uudistusten aikaa koko maamme kirjastoelämässä. Uudet tavat ja menetelmät otettiin käyttöön. Kirjojen selästä revittiin pois numerolaput ja siihen tekstattiin kirjan tekijä ja nimi. Kaapit vaihdettiin

avohyllyihin. Koska kirjasto silloin toimi Nuorisoseuran talon ravintolassa, ei tavallinen avohyllyjärjestelmä sinne sopinut. Siksi suunnittelin ns. hyllykaapin, josta kapeat ovet voitiin lainausaikana siirtää syrjään.

Kurssien innostamana minä tein työtä niin, että sain kokea sellaisenkin ilmiön kuin "hermoston väsymys", jota ei tavallisen maanviljelijän edes nykyisenä kiireisenä aikana tarvitse pelätä. Olenkin joskus väittänyt, että korkean henkisen työn tekeminen vaatii korkeaa kuntoa ja työhön asennoitumista ja harjaantumista useammassa sukupolvessa. Ylitettyäni kesto-kykyni otin lomaa kesän yli ja kurssin ajan tehtävääni hoitanut Lauri Isotalo hoiti myös nyt kirjastoa. Raskas ruumiillinen työ palautti terveyteni.

Lainausasemat oli perustettu 1921 Liedonperään ja Suurilaa sekä 1925 Alikulmalle. Samana vuonna päättyi kirjaston uudelleen järjestely, jolloin luokittelu ja kortistot tulivat kuntoon. Valtionapua saimme jo 1923 1100 mk. Vuosikymmenen vaihteessa tuli uusi kirjastolaki ja kirjasto sai omat tilat Kuuikkalasta. Sinne saatiin jo puusepän tekemät hyllytkin.

Muistan sotaa edeltäneeltä ajalta eräitä poliittisia kiistojaakin kirjastolautakunnassa, jotka puhkesivat uudelleen kirjoja valitessa. Kiisteltä henkilö oli tohtori Väinö Tanner ja hänen mielipiteensä kirkosta, joita ei opettaja Mattila ja kirkkoherra Perko voineet hyväksyä, mutta mv. Rekikoski ja neuvoja Alve puolustivat. Kiistelyn kerrotaan jatkuneen vielä kotimatkalakin, jalon kun kaikki kulkiivat.

Helsingin olympilaisten lähestyessä perustettiin kirjastoon englanninkielinenkerho. Ajatuksen isäntä oli Ilmari Rekikoski, jolla Kanadassa oleskelu ajalta oli jäänyt käytännöllinen kielitaito. Innokkaana opiskelimme ja olimme valmiit vastaanottamaan turisteja. Oman lukunsa vaatisi kirjaston sijainti Tarvalassa ja kirjaston 100 vuotisjuhlat, mutta se on jo uudempaa historiaa, jonka moni muistaa.

5. 10. 1982

Hannes Heikkilä

Seurakuntamme nimikkolähetti RAIJA LEINO, kysymme sinulta:

Mistä kotoisin?

Olen kotoisin Heinolasta, mutta olen työskennellyt Helsingissä jo 10 vuotta.

Mitä opiskellut?

Olen valmistunut ensin merkonomiksi, jonka jälkeen olen opiskellut automaattista tietojenkäsittelyä (ATK) eli ohjelmointia ja suunnittelua tietokoneelle.

Mitä työtä tehnyt?

Olen ollut ATK-suunnittelijana laskennallisissa sovellutuksissa viimeksi Yleisradiossa.

Miksi lähetystyöhön?

Olen kokenut, että Jumalan rakkaus minua kohtaan on ollut niin suurta, että pari vuotta sitten pysähdyin kyselemään omaa tehtävääni Jumalan edessä. Monien vaiheiden kautta minulle selvisi, että paikkani tulee olemaan ulkokentällä, ja olen saanut nähdä ihmeellistä Jumalan johdatusta ja valmistamista tulevaan tehtävään.

Miksi Keniaan?

Afrikka on aina ollut lähellä sydäntäni. Kun keskustelin Evankeliumiyhdistyksen lähetysjohtajan kanssa mahdollisesta lähtemisestäni, selvisi, että Kenian kirkon palvelukseen tarvitaan juuri nyt henkilöä talousasioiden hoitamiseen.

Mitä odotan nimikkoseurakunnalta?

Ei kukaan voi lähteä ellei ketään lähetetä. Toivon että nimikkoseurakuntalaisten kanssa voisimme kokea lähetysasian yhteiseksi asiaksi. Kentällä ollessa yhteydenpito kirjein ja kortein on tärkeää, mutta erikoisesti toivon, että muistatte minua rukouksin taivaallisen Isämme edessä.

**TULE
TUTUSTUMAAN
RAIJA LEINOON
PE 10. 12. klo 19
LÄHETYSJUHLAAN
SEURAKUNTA-
TALOLLE!**

SYKSYN SANA

Tarvasjoen kirkossa

15. 11.-17. 11. 1982 klo 19

ma YMMÄRTÄVÄISET JA MIELETTÖMÄT, kirkkoherra Jouko Kyyrö, pastori Matti Paavonperä, Maarian nuorisokuoro, ti EI PÄIVÄÄ EIKÄ HETKEÄ, kirkkoherra Timo Mäkinen, diakoni Esko Kaunisto, ke ODOTAMME UUSIA TAIVAITA JA UUTTA MAATA, vesper, jossa puhuu matkasihteeri Kalle Jokinen ja liturgina kirkkoherra Jouko Kyyrö, iltakahvi seurakuntatalolla

TERVETULOA!

Tarvasjoen SLEY:n paikallisosasto ja seurakunta

Kesäterveiset Mustajärjerveltä

Viime kesänä, aivan kesäkuun alussa vietimme Tarvasjoen seurakunnan rippikoulun leiriosuutta Mellilässä Mustajärvellä, SLEY:n leirikeskuksessa. Leirillä oli 21 rippikoululaista, leirin johtajana toimi kirkkoherra ja opetuksesta huolehtivat kirkkoherran lisäksi diakoni Seija Aaltonen ja seurakunnan kesätyöntekijänä toiminut Sirpa Vira. Leirillä oli myös isoja, joina tällä leirillä toimivat Kirsti Yli-Halla, Virpi Laine sekä allekirjoittanut. Leirin ruuasta vastasivat Säterin sisarukset Mellilästä. Leiri kesti kolme päivää tiistaista torstaihin. Päivät aloitettiin lipunnostolla ja hartaushetkellä. Ohjelma leirillä oli tiivis, mutta vaihteleva: oppituntien lomassa ruokailtiin ja jokainen sai vuorollaan osallistua myös käytännön toimiin siivous-, saunanlämmitys- ja tiskausryhmissä. Jokaisen leiripäivän päättyessä oli lipunlasku ja iltanuotio Mustajär-

ven rannalla. Ensimmäisen illan iltanuotiolle saimme vieraaksi Eliisa Lai-
neen Aurasta. Hänen säestämäänsä lauloimme nuotiolauluja. Toisena leiripäivänä opiskelu jatkui, mutta aikaa riitti myös innokkaiden uimarien virkistystä Mustajärvessä. Illemmalla oli lähetysaiheinen maastolenkki, jonka lopuksi teimme tervehdyskortit eri lähetysmaissa työskenteleville läheteille. Iltanuotiolle toisena leiripäivänä meille puhui kirkkoherra siitä vapaudesta ja lunastuksesta minkä Kristus on meille hankkinut. Viimeisenä leiripäivänä oli vielä oppitunteja ja siivoustyötä, mutta uimareille jäi aikaa käydä myös uimassa. Lipunlaskun jälkeen saattoi kotimatka alkaa. Leirin saimme viettää kauniin sään vallitessa ja iloitsimme siitä että leirillä oli hyvä henki.

Mauri Laakso

RAKAS JEESUS

Kiitos tästä rippikoulusta, jossa opimme uskomaan Sinuun ja kunnioittamaan lähimmäistä!

Kiitos, että saamme nauttia Suomen puhtaasta luonnosta! Anna sen säilyä puhtaana tulevalle sukupolvellekin.

Anna maailmassa säilyä rauha ja poista sodat.

Kiitos jokapäiväisestä leivästä!

(rippikoululaisten ryhmätyönä laatima rukous)

**NYT ON
29 RIPPIKOULU-
LAISTA!
KONFIRMAATIO
SU 19. 6. 1983**

VIIME KESÄN HARJOITTELIJA SIRPA VIRA MUISTI MEITÄ ALLA OLEVALLA KIRJEELLÄ

Järvenpäässä 25. 9. 1982

Tarvasjoen seurakunnan väki.

Tämä on virallinen kiitoskirje kesästä. Kiitos virallisesti ja koko sydämestä. Kovasti olemme täällä opistos-
sa käyneet kesän kokemuksia läpi: mikä on ollut hyvä.

Nyt kun olen kaupunkilainen, tun-
tuu oikein hyvältä, että sain olla kesän
maalla. Carrie ten Boom on kirjoitta-
nut ajatuksen "Kaikki elämäsi tapah-
tumat, jokainen kokemus ja ihminen,
jonka Hän tuo elämäsi, on täydellistä
valmennusta tulevaisuuteen jonka ai-
noastaan Hän tuntee" Varmasti on
tärkeä merkitys sillä, että olin kesän
Tarvasjoen seurakunnassa! Kiitokset
Seijalle, työnhajaajalleni, tuesta, roh-
kaisusta, neuvoista ja ystävyydestä.

Kiitos kirkkoherralle, että sain olla
opiskelemais Tarvasjoen seurakun-
nassa. Kiitos Esterille ja Veikolle läm-
pöisestä huolenpidosta. Kiitos Hen-
nylle ja Maijalle mukavasta yhteis-
työstä. Toivottavasti Henny on saanut
mukavan työtoverin.

Toivon Tarvasjoen seurakuntaan
syyskaudeksi Taivaan Isän siunausta
ja johdatusta ja jokaiselle teistä vii-
sautta työhönnne!

Sirpa

Seurakuntamatkalla kuultua:

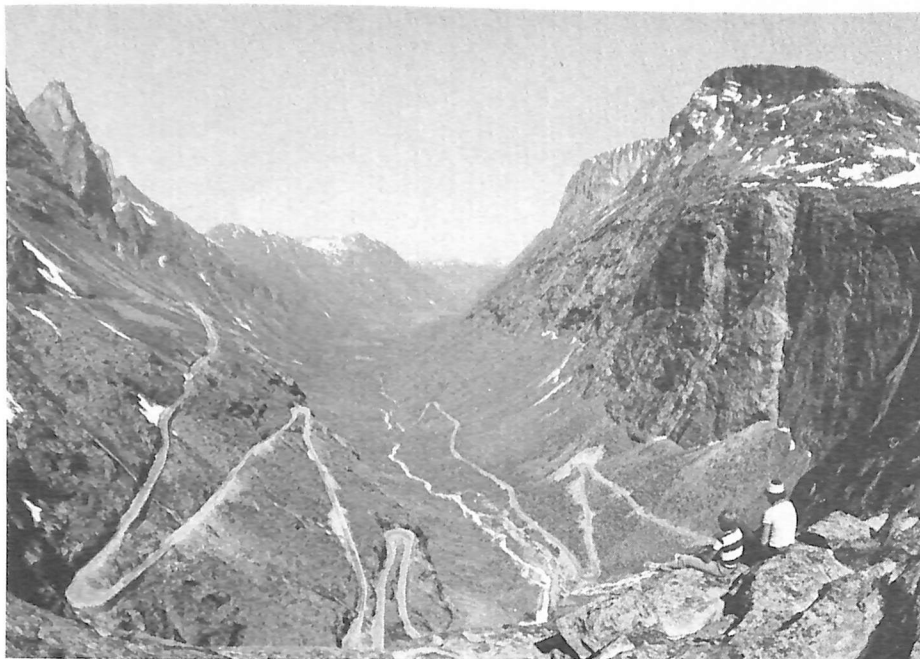
Norjan seurakuntaelämän erityispiirteitä

Viime kesänä seurakuntamatkamme suuntautui Norjaan, jossa tutustumispaikkoina olivat napapiirin tuntumassa sijaitseva Mo i Rana ja keski-Norjassa Nida-joen suulla sijaitseva Trondheim. Ainutlaatuista oli nähdä ja kokea eri vuodenaikojen vaihtuminen puolesta tunnissa. Tunturiin noustessamme bussilla Sinistä tietä pitkin alkukesä jäi taakse ja saavuimme maaliskuun lopun tunnelmiin. Lumikinokset olivat kahdenpuolen tietä ja järvet vielä jäässä. Tunturikoivut eivät olleet edes hiirenkorvalla juhannusta edeltävällä viikolla.

Hyvä Jumala, olet pakana, kun sinua ei ole kastettu kirkossa! Tällaisen huudahduksen sai kuulla kerran Mo i Ranassa suomalainen opas, rouva Liisa Mittigaard. Tämä suomalaisen papin tytär oli mentynään naimisiin norjalaisen kanssa kertonut erälle vanhalle rouvalle tulleen suomalaisen tavan mukaan kastetuksi omassa kodissaan. Se oli norjalaiselle käsittämättömyyttä. Norjassa kastetaan lapset kirkossa. Vain hätäkaste voidaan suorittaa muualla ja se tietenkin kuten meilläkin vahvistetaan aikanaan.

Ripille pääsyn tuotto vähintään 2000 kruunua

Näin laskeskelevat norjalaiset rippikoululaiset. Oppaamme kertoi valitettavana piirteinä aineellisuuden ihannoimisen pesiytyneen sikäläiseen konfirmaatioon. Sedät, tädit, isovanhemmat ja muut sukulaiset antavat rippilahjana rahaa nuorille. Niinpä tästä on tullut heille kilpailun aihe: kuka nettoaa eniten rahaa itselleen ripillä? Nuori voi saada kokoon jopa 7000 kruunua ja alle 2000 kruunun "potin" saanut ei kunnolla ilkeä näyttäytyä kadulla, sillä kaverit tulevat ottamaan selvää ripillepääsyn tuotosta. Tietenkin aikuiset ovat tähän syypäät. On menty hakoille jo siinä, että on ruveattu yleensäkin antamaan rahaa. Mutta shekki on niin vaivaton. Ei tarvitse

vaivata päätään lahjaongelmilla. Konfirmaatio on kyllä suuri juhla Norjassakin. Siellä jo hyvissä ajoin perheet varaavat kaikki ravintolat ja tarjoavat ravintolalounaan tai illallisen kutsuvierailleen. Ravintoloita ei tietenkään riitä kaikille konfirmaatiopäivänä,

mutta sitten kodeissa juhlietaan ripillepääsyä syömällä hieno ateria.

Humaanis-eettinen konfirmaatio

Vaikka Norjan kansa on syvästi luterilaista ja herätysliikkeiden kylläs-

tämää, niin maallistuminen ja kristinuskonvastaisuus on näkyvissä. Mo i Ranan pikkukaupungissa tänä vuonna järjestettiin ensimmäisen kerran kirkolliselle konfirmaatiolle ja rippikoululle kilpailija nimeltään humaanis-eettinen rippikoulu, joka päättyi kaupungintalolla arvokkaaseen juhlaan. Tässä jumalankielteisessä rippikoulussa annettiin opetusta kansalaiskasvatuksessa. Juhlissa oli hienoa musiikkiohjelmia ja "ripillepääseville" pidettiin puhe, jossa teroitettiin kunnan kansalaisten hyveitä. Oppaamme sanoi, että siinä teroitettiin samoja elämäarvoja kuin rippikoulussakin kuitenkin tiukasti välttämällä Jumalan nimen esille tuloa! Kun Mo i Ranassa n. 200 nuorta pääsee ripille kirkossa vuositte, niin tähän ensimmäiseen ateistiseen konfirmaatioon uskaltanut 20 nuorta. Tulevaisuus näyttää onko tällaisella toiminnalla jatkuvuutta. Joka tapauksessa seurakunnan jäsenyys alkaa maailmassamme olla yhä enemmän tunnustustoimi.

Seurakunta on yksi pääluokka kunnan talousarviossa

Valtiokirkko on voimassa Norjassa. Meikäläistä kirkkoa voi nimittää kansankirkoksi ja norjalaiset kaihoten katsovat lähes ihanteellisiin kirkon ja valtion suhteisiin meillä. Oppaamme kertoi, että heillä ei ole esim. piispanvaaleja. Eräänä päivänä he lukevat vain lehdestä kenet kirkollisministeriö on määrännyt heille piispaksi. Myös paikallisseurakunta on kiinteässä yhteydessä kuntaan. Kunta ja seurakunta on oikeastaan Norjassa sama yksikkö. Seurakunta ei tee omaa talousarviotaan, vaan kirkollisen elämän aiheuttamat kulut otetaan mukaan kunnan talousarvioon. Tämä sitten näkyy esim. seurakunnan työntekijöiden vähyydessä. Ei ole nuorisonohjajia, ei pyhäkoulusihteereitä eikä seurakuntasalaria. Pappejakin on vain kaksi 16 000 hengen Mo i Ranan seurakunnassa. Meikäläistä päiväkerhotoimintaa vastaava esikoulu on kyllä seurakunnassa puitteissa. "Jos tämä meidän 200 v. puukirkko palaisi, emme me tänne uutta kirkkoa saisi," huokaisi oppaamme.

Norjan ankara luonto ja hankalat tieyhteydet asettavat omat rajoituksensa kaikelle elämälle. Talvisaikaan tiet saattavat olla ilman ennakkovaroitusta suljettu lumimyrskyn takia monta tuntia. Silloin täytyy vain odottaa. Suuria kirkollisia juhlia kuten meillä esim. evankeliumijuhlia tai herättäjäjuhlia tai kirkkolaulujuhlia ei järjestetä juuri vaikeitten matkoilusuhteitten takia. Jos johonkin seurakunnalliseen tilaisuuteen kokoontuu muilta paikkakunnilta tullessa kaksisataa henkeä, sitä pidetään jo ihmeenä.

Kaikista näistä eroista huolimatta Norjan kirkko on sama luterilainen kirkko kuin meilläkin ja toimii omalla tavallaan.

JOUKO KYYRÖ

Mo i Ranan kirkko

Seurakuntalainen,

käytä äänioikeuttasi seurakuntavaaleissa, joissa valitaan kirkkovaltuuston jäsenet!

Äänestys su 14. 11. klo 11.15–16.00 ja pe 19. 11. klo 16–18 kirkossa

Vanhainkodin asukkaille pe 19. 11. klo 14–15 vanhainkodissa.

Muista vaalikeräys pyhäkoulu- ja päiväkerhotyön hyväksi!

Vaalilautakunta

Seurakunnassamme oli vieraita ystävyysseurakunnasta Kinnarumman pastoraatista

Viime elokuun 21. ja 22. päivinä vieraili Tarvasjoella Kinnarumman pastoraatin luottamushenkilöitä kaksikymmentä henkeä kirkkovaltuustonsa puheenjohtajan Agne Kvistin johdolla. Tarvasjoen seurakunnan luottamushenkilöt on kutsuttu ensi vuonna vastavierailulle Ruotsiin Boråsin ympäristöön, Viskaforsiin, Segloraan ja Kinnarummaan, jotka kuuluvat samaan pastoraattiin.

Ruotsalaivieraat olivat hyvin tyytyväisiä Tarvasjoen vierailuunsa ja iloitsivat kaksikielisestä jumalanpalveluksesta Tarvasjoen kirkossa, jossa he kaikki osallistuivat Herran pyhälle ehtoolliselle yhdessä tarvasjokelaisten kanssa.

Hauskaa suomalais-ruotsalaista iltaa vietettiin saunan, uinnin, makkaranpaiston ja kilpailujen merkeissä Pappisten järven rannalla, jossa isäntänä toimi Tarvasjoen Säästöpankki.

Tässä muutama kuvavälähdyks ankarasta maaottelusta, jonka Ruotsi voitti!

Segloran kirkko
Kinnarumman pastoraatti,
Borås

Myllyistä, mylläreistä ja mitoista

Vuosisadan alkupuolella oli Paimionjoessa Tarvasjoen alueella kolme vesikäyttöistä jauhomyllyä, sahalaite ja meijeri. Juvankoskessa oli kartanon omistamat saha ja mylly. Meijeri samassa koskessa toimi osakeyhtiö pohjalla. Eurankoskessa oli Euran mylly ja Killankoskessa Killalan mylly. Juvan myllyssä oli kartanon omistama Tarvasjoen ensimmäinen sähkölaitos. Se oli teholtaan pieni ja antoi sähkövoimaa vain kartanolle. Kerran sattui myllyssä sähköviasta johtuva tulipalo. Olin mukana paloa sammuttamassa. Oli pimeä yö. Palopesäkkeitä ja sähkövikaa etsittiin öljylhdyin valossa myllyn pölyisestä alkerrasta.

Lounais-Suomen Sähköyhtiön alettua 1914 sähkötehtaan rakennustyöt, täytyi saha, mylly ja meijeri siirtää kosken rannalta pois lähemmäksi maantietä. Silloin rakennettu meijerirakennus on vielä paikoillaan, vaikka ei enää palvele meijerinä. Historiaan siirtyi myös pitkä, kohiseva ja kuohuva Juvankoski, jonka ääni isoveden aikaan kuului kilometrien päähän. Kehityksen nopeasti muuttuessa kaikilla alueilla, myllytkin kävivät tarpeettomiksi. Euralla mylly lopetti ensin ja vähän myöhemmin Killalassa.

Muistupu mieleeni muutama erityinen tapaus myllyjen vaiheilta ennen vanhaan. Silloin oli tapana sanoa: "Varhain myllyyn ja myöhään kirkkoon, niin pääsee molemmista pian pois." Kallelan isännistä K.K. laittoi jo illalla myllysäkit valmiiksi ja kuorman kuntoon, että pääsee aamulla ajoissa lähtemään. Niinpä hän lähtikin myllymatkalle seuraavana aamuna ennen seitsemää. Kirkonkylässä tuli häntä vastaan Horristen Frostin renki O.V. jo valmiin jauhokuorman kanssa. Kallepa ei osannut olla ihmettelemättä ohittaessaan: "Oletpä ollut aikaisin liikkeellä." Tuohonpa vastasi Oskari: "Mää lähinki liikkeel jo huumeelta."

Myllyn tulli eli jauhatusmaksu oli ennen vanhaan säkklivun mukaan. Myllyissä ei silloin vielä ollut vaakoja. Eräs isäntä tuli Juvan myllyn kuormassaan suuret ja täysinäiset säkit. Mylläri katseli isännän ähinää ja vaikeuksia suurten säkkien siirrossa. Kun viimeinen säkki ei meinannut siirtyä ilman toisten apua, tokaisi mylläri: "Kyll siin talos viljaa on, mut kunnei ol raukoil säkei."

Rekikoski onkin jo aikaisemmin kertonut, kuinka sota-aikana oli kaikki säännösteltyä, sen mukana myös maanviljelijöiden omaan käyttöön jauhattama vilja. Siksi heidän oli haettava kansanhuollosta lupalappu, josta ilmeni se viljalaji ja kilomäärä, joka oli lupa jauhattaa. Kovina pakkastalvina ja kesäisin kuivina aikaan oli koskissa niin vähän vettä, ettei kivet pyörineet myllyssä. Näin kertyi myllyn parvi täyteen viljakasvoja, joiden omistajat ja luvat vain mylläri tiesi. Sattui pa tällaiseen aikaan tulemaan myllyn kansanhuollonjohtaja ja tarkastaja. Ihmeteltyään rästiin jääneitä jauhatuseriä, heidän huomionsa kiintyi eräseen suureen viljaerään, josta he pyysivät nähdä jauhatuslupan. Mylläri etsi lattikostaan luvat, mutta asianomaisen lupaa ei meinannut löytyä. Mylläri, joka tunnettiin tuliseksi, alkoi hermostua. Hänen mutistessaan: "Misäs se lappu ny on, ko tosa se juur oli, voi s.nan s.na" Laput ja vähän kovempaan alkoi lennellä ympäri myllyä. Tuostapa herrat pelästyivät ja tarkastaja lausui: "No ei sillä niin väliä, kaipa se myöhemmin löytyy." Vähin äänin he poistuivat ovesta ulos.

Ennen vanhaan oli myös vanhat mitat, joista ei nykyään ihminen enää paljoa tiedä. Pituusmittojen pohjajaksikkona oli tuuma, joka oli n. 2,5 sm. Siitä pidemmät yksiköt olivat: kortteli (6 tuumaa), Kyynärä (4 korttelia), ja syltä (3 kyynärää). Tien mittana oli virsta, joka oli 1069 m. ja peninkulma, joka taas oli 10 virstaa. Pinta-ala mittana oli tynnyrinäla (n. 0,5 ha) ja kapana (n. 1,5 aaria). Näiden mukaan arvioitiin siemenen tarve kylvettävälle alueelle. Siemenet kylvettiin käsin ja kylvössä oli oltava tarkka. Siemenastiana oli viiden kapin vetoinen vakka, joka riippui kylväjän olan yli menevän viistoremmen varassa. Kylväjän oli tiedettävä montako askelta vakan siemenmäärän tuli riittää. Siemenen tuli lentää sormien lävitse tasaisesti kylvettävälle alueelle.

Harvapa nykypäivänä osaa vastata arvoitukseen: Paljonko on tynnyri, panni ja 10 kappaa + viisi 5 kapin vakkaa ja 5 kappaa. Mitähän se lienee nykyajan mitoissa?

Otto Vesamo

Kaksi vesimyllyä

Sanomalehdissä on ollut kirjoituksia, että Raisioon perustetaan valtakunnallinen maantietomuseo. Käytännössä tämä toteutetaan siten, että vanha maantie poistetaan yleiseltä liikenteeltä. Sen muoto entisöidään ja tien varteen siirretään tyypillisiä maantievirsirakennuksia, kilometripylväitä ja tienviittoja.

Eikö meillä olisi paikallaan pienemässä mittakaavassa ottaa oppia tästä toiminnasta. Me voisimme vaikkapa vain merkitä muistiin kunnan alueen maanteiden ahteet ja sillat sekä maanteihin rajoittuvien notkojen ja luonnonojien nimet. Tärkeimmistä voisi kertoa vaikka kilpikin. Esi-isämme ovat antaneet kaikille luontoon liittyville yksityiskohdillekin oman nimensä. Ne vain valitettavasti ovat unohtumassa. Vielä kuitenkin on keskuudessamme henkilöitä, jotka nimiä muistavat, sekä niitä jotka oman sisäisen elämänsä rikastuttamiseksi haluavat syventyä elinympäristöönsä ja havaintojaan muistiin merkiten siirtää niitä tuleville polville. Vanha totuus on sanonnassa: "Joka ei menneisyyttä tunne, se ei tulevaisuuttakaan ymmärrä."

toi kuulleensa, että tällä ojan loppujuoksulla olivat sijainneet aikoinaan Horristen Isotalon (Kodan) ja Kirkonkylän Isotalon vesikäyttöiset myllyt. Myllyjen sijaintipaikat olivat vielä 1920-luvulla todettavissa.

Myllyjen laitteisto on varmaankin ollut hyvin alkeellinen. Jonkinlainen patorakennelma ojassa varmaankin oli vedenkorkeutta korottamassa ja vettä varastoimassa. Padosta vesi rännillä laskettiin myllyn siipirattaaseen. Tästä vaakasuorassa pyörivästä siipirattaasta siirtyi energia pystyakselilla jauhinkiviin. Tietenkin tarvittiin vielä jonkinlainen katos suojaamaan laitteistoa ja jauhettavaa viljaa.

Tämä Välipellon luonnonoja, joka suurimmaksi osaksi kulki Horristen ja Kirkonkylän rajaa, on noin kolmen kilometrin pituinen. Näin myllyjä käyttävän veden valima-alue ei ollut erikoisen laaja. Silloin ei kuitenkaan vielä ollut sanottavasti metsäpeltoja, eikä näin myöskään veden juoksumatusta kiihdyttäviä oja, vaan vesi valui hitaasti sammalen, turpeen ja ruohon hidastamana myllyä käyttävään ojaan. Täten vettä riitti pidempään ja myllyn

Haluan nyt kertoa erästä pitäjämme luontoon liittyvästä yksityiskohdasta: Välipellon notkosta ja -luonnonojasta. Hiidenmäenhenä jokainen tuntee ilman esittelyä. Pappilan kohdalta etelään päin viettävä ahde päättyy juuri edellä mainittuun notkoon ja ojaan, joka virtaa Horristen ja Kirkonkylän rajalla. Tällä ikimuistoisella rajojalla on myös oma erikoinen tarinansa. Maantien itäisellä puolella, tien ja joen välisen muutaman sadan metrin matkan, vesi virtaa vinosti rotkomaissa uomassa. Ojan läheisessä torpassa syntynyt ja elänyt nikari (puuseppä) Kalle Lempinen ker-

käyttökäusi keväällä ja syksyllä saattoi olla melko pitkä.

Tässä on kerrottu vain yksi kohta pitäjämme luonnosta ja kuinka esi-isämme käyttivät sitä hyödykseen. Näitä puromyllyjä tiedetään pitäjässämme olleen useita. Samanlaisia mielenkiintoamme herättäviä luonnonkohteita ja niihin liittyviä tarinoita meillä on vaikka millä mitalla. Usein juuri paikannimi on säilyttänyt tarinanjuuren itsessään. Nämä nimet ja tarinat me voimme säilyttää tuleville polville, kun vain "toimeen tartutaan".

E.I.

Hevosen osa

Hevonen, tuo jalo eläin, saattoi elinaikanaan joutua kokemaan mitä moniarvoisinta käsittelyä ja hoitoa. Riippuen siitä, pidettiinkö sitä työtoverina, vaiko vain ahneuteen perustuvana tuotantovälineenä, käsittely koh-tasi sitä usein yksilönä.

Aikaisemmin oli kaikilla hevosilla määrättyssä vaiheessa, nimittäin kuoltuaan, varsin yhtenäinen toisistaan poikkeamaton tasavertaisuus: ne olivat saastaisia ja kirottuja. Juutalaisten omaksunan uskonnollisen näkemyksen mukaan nelijalkaisista eläimistä, vain märehitvät sorkkaeläimet olivat syötäväksi kelpaavia. Niinpä esimerkiksi sika, joka tosin on sorkkaeläin, mutta ei märehittäjä, oli saastainen. Hevonen oli vielä lisäksi kaviojalkainen. Kuollutta hevosta pidettiin saastaisena ja kirottuna, jotenka sen koskettamista ja käsittelyä vältettiin. He-

vosen viimeinen käsittely jätettiin erikoismiehen, Räsän, tehtäväksi. Tästä ammattimiehestä ja hänen työstään kerron toisella kertaa.

Edellä kuvattu, järkisyitä vastaan sotiva, lähinnä uskonnollisiin näkemyksiin perustuva asenne, alkoi näkyvämmin murentua vasta vuosisatamme toisella vuosikymmenellä. Tällöin myös hevosenlihasta valmistetun makkarin halveksunta laantui. Valmisteen menneki lisääntyä niin, että makkara-teollisuuden piti tuottaa teurashevosiä mm. Italiasta. Hevosen lihan käyttö lisääntyi muussakin muodossa. Turun torillakin myytiin kuumaa keitettyä hevosenlihaa ja näytti sillä välipalaksi haukattuna olevan hyvä menekki.

Koska hevosen arvo kuolleenakin alkoi nousta, alettiin hevosiä myydä teuraaksi. Tuli tavaksi, että myyjä huomioi hevosen kaviossa jonkin mer-

kin, tai teki sellaisen itse. Tämä kavio piti teurastajan sopimuksen mukaan palauttaa myyjälle. Se todisti, että hevonen todella oli teurastettu, eikä sitä ollut myyty esim. markkinoille, jolloin se olisi saattanut joutua vaikkapa mustalaisten käsiin. Oli myöskin jonkin verran tapana, että tästä kavios-ta laitettiin tuhkakuppi varsinkin arvostelun hevosen muistoksi.

Edellä esitetty on lähinnä kuvannut kaikkea kiitollisuutta ja kaipausta vaille jääneiden hevosten matkan päätä. Mutta ilmeni myös aivan toisenlais-

ta asennoitumista vanhan palvelijan viimeisessä käsittelyssä. Näin oli varsinkin jos hyvä hevonen oli kuollut äkillisesti. Tällöin ei kysymyksessä ollut mikään hevosraidon kuoppaaminen, vaan pidetyn ja hyvän palvelijan riisumattomana suoritettu hautaus. Saatettiinpa vielä tehdä niin, kuten olen kuullut kerrottavan, että hevonen on voitu ennen hautausta laittaa uuteen kenkään.

Varsinais-Suomessa, kuten muissakin osissa maata, oli aikaisemmin valtion omistama juoksija-siitosori alueen ja koko maan hevoskannan parantamiseksi. Kuuluisimpia niistä olivat Eino-Vaaka ja Kirppu. Toinen näistä oreista, luullakseni Eino-Vaaka, kuoli jotenkin äkillisen kuoleman ja sai tällöin moninaista huomiota osakseen. Sanomalehdissä kerrottiin sen suuren merkityksestä hevoskannamme parantajana. Kirjoitettiin myös hautaksesta, mikä kukkalaitteiden ja muistopuheiden sävyttämänä suoritettiin Turun Hippoksen alueelle. Moninaisia ovat olleet hevosten elämänvaiheet ja kohtalot.

Erkki Isotalo

Ryöstömurha

Ensi uudenvuodenyönä tulee kulu-neeksi 50 vuotta Liedonperän Ahossa tapahtuneesta Tarvasjokea ja etenkin Liedonperän seutua pitkän aikaa pelossa pitäneestä tapahtumasta. Koska enää on elossa melko vähän tätä asiaa läheltä seuranneita ihmisiä, halusi Tarvas-lehti saada kirjoituksen tästä tapahtumasta, vaikka se ehkä jonkun mielestä olisi paras jättää arkistoon pölyjen joukkoon, eikä enää peloitella sillä pikkulapsia.

Tässä kirjoituksessa on haluttu ensin antaa lukijalle jonkinlainen kuva tapahtuman päähenkilöistä ja sen jälkeen on selostettu varsinainen teko oikeudenkäynnin yhteydessä.

Rikoksen uhri Arvo Saarikko oli syntynyt Suodenniemiellä Satakunnan keskiosassa Turun ja Porin läänissä. Myöhemmin kerrottavassa oikeudenkäynnissä esiintyy asianomistajina siis luultavasti hänen sukulaisinaan tms. Elli Korhonen, Anni Saarikko ja Toivo Malakias Saarikon uskottu mies Frans Lehtiniemi, jolla oli valtakirja Aili ja Vivika Saarikolta. Liedonperässä säilyneiden tietojen mukaan Arvo Saarikko olisi ollut vanhempiensa ainoa poika ja hänellä olisi ollut 3 sisarta. Hänen kotinsa oli uskovainen maanviljelyskoti. Isänsä kuoleman jälkeen hän olisi näiden tietojen mukaan riitaantunut kotiväkinsä kanssa ehkä alkoholin käytöstä ja lähtenyt töihin muualle ja näin aloittanut kulkemisen. Rikoksen tapahtuessa hänen äitinsäkin oli jo kuollut ja luultavasti Lehtiniemi toimi hänen holhoojanaan tai

uskottuna miehenään. Saarikko oli kuollessaan n. 25 vuotias. Toïssä hän oli Arvo Tapanilla ja oli mm. lainannut tämän päällystakin, koska hänellä oli tarkoitus mennä kirkkoon Uuden vuoden jumalanpalvelukseen katsomaan, kun Tarvasjoen kirkkoon oli juuri laitettu sähkövalot. Edellä mainittu takki joutui rikokseen yhteydessä jäljempänä mainitulle Korpilahdelle. Mainittakoon, että Saarikko oli jonkin aikaa aikaisemmin nähnyt kummallisen unen, jota ei suostunut kertomaan kellekään ja että hänellä oli tapana aina sanoa, ettei hän elä yli 30 vuotiaaksi. Häntä pidettiin hyvänä laulajana ja erityisesti hän piti lasten hoitamisesta. Hänet on haudattu kotipitäjäänsä Suodenniemelle.

Syytetty Niilo Johannes Korpilahti oli niinikään syntynyt Satakunnassa, Turun ja Porin läänissä nimittäin Huittisten pitäjän Sammun kylässä 5. 4. 1904. Asian oikeuskäsittelyn aikana oli hänen vanhemmistaan enää äiti elossa. Noin 9–10 v. vanhana hän oli lähtenyt kotoaan Kauvatsan pitäjään enonsa palvelukseen ja sen jälkeen kierrellyt eri pitäjissä ja toiminut mm. satamalakonaikana satamatöissä. Liedonperässä hän oli ollut toïssä ainakin Tapanilla ja häntä pidettiin kassistaan taitavana työntekijänä. Häntä ei oltu aikaisemmin rangaistu mistään rikkomuksesta, mutta jäljempänä mainitun Luopioisten jutun yhteydessä hän tunnusti 13 eri varkautta ja 2 näpistystä tämän tapauksen lisäksi. Tällä paikkakunnalla tapahtuneet ri-

kokset sijoittuvat ajallisesti niin, että Karinaisissa sattunut Erkki Järvisen polkupyörä oli varastettu v. 1931, ja lisäksi hän tunnusti varastaneensa syksyllä 1932 Halikon Vaskion Heikkilästä 1200 mk rahaa, josta hän väitti Saarikon käyttäneen 450 mk. Tästä koko tapaus hänen mukaansa sai osittain alkunsa. Saarikon murhan jälkeen Korpilahti lähti Paimioon, Halikkoon, Kuusjoelle, Somerniemelle, Pusulaan, Tammelaan, Pyhäjärvelle, Hyvinkäälle, Parolaan, Tyrvännölle ja vuoden 1933 tammikuun 15 päivänä hän saapui Pälkäneelle Ruotsilan kartanoon. Korpilahden pidättäminen tapahtui Luopioisten Puutikkalan kylässä Dambergin saunasta torstaina 25. 4. 1934. Tällöin hän käytti nimeään myös Eero Ilénia ja Arvo Lehtosta. Pidätys johtui Luopioisten Rautajärven kylässä tapahtuneesta Kalle Koivusen hallussa olevaan aittaan murtutumisesta. Murtautumisen yhteydessä sieltä oli viety takki ja puku. Jäljempänä kerrottavan oikeudenkäynnin jälkeen hän joutui oikeuteen Loimaalle. Häntä vaadittiin tulemaan myös Pöytyän, Halikon ym. kuntien, Urjalan Akaan Kylmäkosken ja Koirjärven, Sääksmäen ym. kuntien ja Ruoveden kihlakunnanoikeuksiin. Luopioisten ja Kuhmalahden keräjiltä hän oli saanut päätöksen jo 23. 5. 1934 ja Pälkäneen ja Sahalahden kihlakunnanoikeudelta luultavasti 8.5. 1934. Oikeudenkäyntien välillä Korpilahtea pidettiin Turun Läänin-vankilassa. Hänen myöhemmistä vaiheistaan on Liedonperässä erään toisen kulkumiehen tuomana tietona, että hän olisi tullut vankilassa uskovaiseksi ja päästyään sieltä vapaaksi mennyt naimisiin ja toiminut muurarina kotiseudullaan.

Tapauksen johdosta käytävä oikeus tapahtui kahdessa osassa niin, että ensin 21. 4. ja 18. 9. 1933 suoritettiin kuoleman syyn tutkiminen. Varsinainen poliisikuulustelu oli suoritettu tammikuun 2–6 pv. Kuolemansyy todettiin väkivaltaiseksi, mutta muuta päätöstä ei tässä vaiheessa annettu. Sen jälkeen kun Korpilahtea vastaan käytävä oikeus oli 23. 5. 1934 annettulla päätöksellä siirretty Marttilan ym. kuntain kihlakunnanoikeuteen suoritettiin varsinainen oikeudenkäynti Karinaisten kunnan Korvan talossa. Todistajina esiintyivät: Aimo, Ida ja Väinö Sundell, Vilho Alhola-Laine, Tuula Salminen, Ida, Selim ja Ilma Tulonen, Santeri ja Hilda Lindström, Auno Lund, Severi Vieno, Lydia Heerman, Eino Tamminen, Taimi Aaltonen, Kalle Suominen, Arvo Ta-

pani, Elsa ja Helli Lintunen, Oiva Mäkinen Niilo Salminen ja Jalmari Lindström. Erimielisyyksiä syytetyn tunnustukseen ilmeni lähinnä rautakangen käytöstä. Korpilahden tunnustuksesta, johon oikeuden päätös perustui on havaittavissa, että tekoon on vaikuttanut se, että Saarikko oli ensin näkin ilmaissut Korpilahden olemassa olon Ahon tallissa Ahossa vieraileville Ahon omistajan sukulaisille, joita paossa Korpilahti oli. Hän nimittäin pelkäsi, että paikkakunnalla tiedetään hänen varastaneen rahaa Halikon Heikkilästä. Toinen tekoon vaikuttanut syy oli se, ettei Saarikko heidän juodessaan Ahon saunassa Saarikon Turusta tuomaa pöytäviinaa suostunut maksamaan osaa 450 mk:sta, jonka hän oli käyttänyt Korpilahden varastamista rahoista. Saarikko oli Korpilahden kertoman mukaan luvannut maksaa osan tästä hänen saadessaan osarahoja 1000 mk joulun jälkeen, Saarikko oli ainoastaan sanonut, että "ei minun rahani kerkiä sinulle, sillä se on mennyt mikä on mennyt." Tämän jälkeen Korpilahti kertoi lähteneensä saunan eteiseen. Oikeudessa Korpilahti myönsi vieneensä kirveen ko. saunaan samana päivänä, kun rikos tapahtui. Itse rikos tehtiin syytetyn tunnustuksen mukaan väijytyksestä pimeässä saunan eteisessä kirveen tukkapuolella takaapäin ja sen jälkeen teräpuolella, jonka jälkeen uhrilta vietiin lompakko, jossa oli rahaa 406 mk. Tämän jälkeen Korpilahti tunnustuksensa mukaan pakeni läheiseen metsikköön, mutta palasi noutamaan Saarikon vaatteet ja katki hänet läheiseen ojanteeseen peitettynä turpeilla ja risuilla. Marttilan ym. kuntain kihlakunnanoikeus tuomitsi Korpilahden murhasta ja ryöstöstä elinkaudeksi kuristushuoneeseen sekä siirsi asian Loimaan ym. pitäjien kihlakunnanoikeuteen.

Tapauksen jälkimainingeihin paikkakunnalla liittyy mm. ko. saunan hävittäminen joidenkin kyläläisten toimesta melko pian tapauksen jälkeen. Lisäksi Ahon silloiset omistajat muuttivat pois ja myivät Ahon toisille henkilöille. Mainittakoon, että Ahossa oli jo nyt kerrottua aikaisemminkin sattunut väkivaltainen kuolemantapaus.

J.S.

Perinteiset Tarvas-Hovin myyjäiset ovat 12. 12. 1982 klo 12.00 järjest. yhdistykset ja lähetyspiirit

Joka härjällä ajaa se härjistä puhuu

Maailma kehittyä niin nopeata vauhtia ettei sitä mukana seuraten edes aina huomaa. Kun kääntää katseensa taaksepäin ja muistelee miten mikäkin työ on ennen tehty toteaa vasta eron.

Itse olen seurannut läheltä toimistotyön kehitystä vuodesta 1939 alkaen osuuskassan ja myöhemmin osuuskassan tuolilla istuen. Kun mainittuna vuonna tulin Tarvasjoen Osuuskassaan harjoittelijaksi muodosti osuuskassan toimistokaluston kirjoituspöytä, kaksi puista toimistotuolia, kassakaappi, kirjoituskone, 100 näppäimen yhteen- ja vähennyslaskukone, shekkienlävistyskone, korkotaulukko-kirja, suuri määrä tilikirjoja sekä kirjoitusvälineet. Koneet olivat käsikäyttöisiä. Sähköllä ei toiminut muu kuin taipuvalla varrella ja läkkipellisellä "kuupalla" varustettu pöytälamppu. Rahalaitoksen pyrkimystä varmuuteen osoittaa se, että ensimmäisten hankintojen joukossa oli kassakaappi

ja koneista shekkienvarmistuskone. Esimerkiksi kertovia ja jakavia laskukoneita oli silloin jo olemassa mutta niitä ei taloudellisista syistä vielä katsottu tarpeelliseksi hankkia. Kaikille päivittäisille tilitapahtumille jouduttiin tosin laskemaan päivän korko mutta se taas etsittiin korkotaulukkokirjasta määrätyn korkoprosentin kohdalta. Pikku yksityiskohtana mainittakoon, että talletus- ja lainakorkojen muutoksia ylös- tai alaspäin ei voitu suorittaa muuta kuin puolen prosentin portain siitä yksinkertaisesta syystä, ettei korkotaulukkokirjassa ollut taulukoita kuin joka puolen prosentin kohdalta.

Kirjanpitojärjestelmänä oli ns. kaksinkertainen amerikkalainen kirjanpitojärjestelmä. Siinä oli päiväpääkirja, johon jokainen tilitapahtuma kirjattiin kahdelle eri tilille. Se oli niin suuri, että kirjaustyön aikana se peitti koko ainoan kirjoituspöydän. Kaikki ns. sivukirjat olivat myös ajan tavan

mukaan sidotuilla kirjoilla, Varmuustoimenpide sekin.

Ajan mittaan kuitenkin järjestys kärsi tästä järjestelmästä. Otetaanpa esimerkiksi tallettajain tilikirja. Tälle sivulle sitten aikanaan merkittiin hänen tätä tiliä koskevat tilitapahtumansa niin panot kuin ototkin samoin kuin kasvaneet korot. Seuraavan tallettajan sivu oli seuraavana jne. Mutta nyt tuli pulma eteen kuin esim. tallettajan no 4 tallettajain kirjassa tulikin täyteen liiketapahtumien runsauden vuoksi. Nyt hänelle annettiin uudeksi sivuksi ensimmäinen vapaana oleva sivu. Näin lopulta tultiin kestäättömään tilanteeseen, kun tilin hakemisessa meni enemmän aikaa kuin itse tilitapahtuman kirjaamisessa. Eri tallettajien tilisivut täytyivät eri aikoina, joten kirjassa oli lopulta sekaisin sekä uusia että vanhoja talletuksia.

Kirjoitusvälineinä kirjanpito-työssä ja muussa "viiarallisessa" kirjoittamisessa hyväksyttiin ainoastaan mustekynä. Myöskin kosmoskynä oli hyväksytty virallisesti kirjoitusvälineeksi, mutta sitä epäsiistien jälkensä vuoksi käytettiin vain silloin kun tarvittiin kirjoitusjäljestä myöskin kopio kalkkeeripaperia käyttäen. Lyijykynää käytettiin jo silloin kuten nykyisin vain merkintöjen ja laskelmien tekoon "suttupaperille".

Sodan päätyttyä 1940-luvun puolivälissä alkoi yhä kiihtyvällä vauhdilla etenevä "paperisota". Se aiheutti niin toimisto- kuin pankkityössäkin lisätilan ja lisähenkilökunnan tarpeen. Silloin tulivat käyttöön niin palvelutiskit kuin kiinteät kassaholvitkin.

Paperisodan myötä lisääntyi myös kiire kaikilla aloilla. Se pakotti järkeistämään työruutiineita ja hankkimaan lisää koneistusta. Yhteen- ja vähennyslaskukoneiden lisäksi tuli aika hankkia kerto- ja jakolaskukone. Se oli ns. "snurra" eli kone kuin pieni sianporsa, jossa oli harjaksia selässä, joka puolella kampia, joita kierrettiin eteen ja taakse epämääräisiä kertoja kun haluttiin määrättyä tulosta tai osamäärää.

Siirtoväen asutuksen rahoittamisen aikoina tarvittiin kaikista lainanomuksen liitteinä olevista asiakirjoista kopiot. Ja niitä liitteitä ei ollut vähän. Kopiaointi tapahtui siten, että alkuperäisen asiakirjan teksti kirjoitettiin kirjoituskoneella, sen jälkeen se tarkistettiin ja virheet korjattiin ja todistettiin oikeaksi. Tämä rutiini oli sen työn eniten aikaa vievä vaihe.

Valokuvausperiaatteella toimivia kopiokoneita siihen aikaan kehiteltiin. Minäkin onnistuin saamaan eräältä kauppatarkastajalta käytettynä tällaisen koneen 50 markalla. Ostin sen

itselleni henkilökohtaisesti, koska se oli niin halpa. Sillä toivoin päästävän kopiointivaikeuksista kertaheitolla.

Sen toimintaperiaate oli seuraavanlainen. Jäljennettävä asiakirja ja negatiivipaperi valotettiin erityisessä valotuslaatikossa määrätyn sekuntimäärän. Sen jälkeen negatiivi- ja positiivipaperi liotettiin eräänlaisessa kehitysnesteessä ja kuivatettiin telojen välissä. Seurasi koko operaation jännittävin vaihe negatiivi- ja positiivipaperin irroittaminen toisistaan. Joskus kopio joka ilmestyi oli ihan mukiinmenevä, useimmiten se kyllä epäonnistui. Onnistuminen oli kiinni mm. huoneen valoisuudesta, negatiivipaperin valotusajasta ja kehitysluoksen iästä. Olihan siinä jo riskitekijöitä. Onneksi en ostanut sitä konetta työnantajalleni.

Koneet kehittyivät kaiken aikaa. Otetaanpa tarkasteltavaksi yhteenlaskukoneet. Ensimmäinen kehitysvaihe oli kun koneen näppäinpöytä saatiin pienennetyksi sadasta näppimestä kymmeneksi. Seuraava vaihe oli koneen sähköistäminen. Kerto- ja jakotoiminnan saattaminen mekaanisen yhteenlaskukoneen yhteyteen tuntui

tuottavan erittäin suuria vaikeuksia. Lopulta kun tämä onnistui se aiheutti hinnannousun noin kymmenenkertaiseksi. Pian tämän ajan jälkeen elektroniikka valtasi laskukonemarkkinat. Elektroonisessa koneessa on kaikki peruslaskutavat ja monessa hyvin paljon muuta lisäksi ja hinta on laskenut taas vajaaseen kymmenenteen osaan mekaanisista jakolaskukoneista.

Myöskin tämä "pahan ilman lintu" valokopiokone on käynyt läpi perusteellisen uudistuksen. Ns. märkäkopiointimenetelmän jälkeen tuli menetelmä, jolla kuivakopio otettiin esikäsittelylle paperille. Nykyisillä koneilla kopiot otetaan mille tahansa paperille ja onnistuminen on jo sääntö.

Entä kirjanpitoläpikortit. Sidottu suuri päiväpääkirja säilyi melko pitkään aina läpikirjoitusjärjestelmän tulon saakka. Ns. sivukirjat siirrettiin pian aikaisemmin mainitusta syystä irtokortteille, jotka kuitenkin vielä olivat kirjan muotoisissa kansiossa. Tällöin irtokortteja voitiin kansiossa siirrellä oikeille paikoilleen. Tämäkin järjestelmä osoittautui aikaa myöten hankalaksi ja pitkäaikaisen

harkinnan jälkeen siirryttiin käyttämään täysin irtonaisia tilikortteja. Tämä vaihe vaatii perusteellisen pohtimisen, koska pelättiin irtokorttien häviämismahdollisuuteen. Kortin hävitessä koko järjestelmä olisi pahasti järkkynyt.

Seuraava vaihe oli läpikirjoitusjärjestelmä, jolla sekä pääkirja että sivukirjat saatiin kirjatuksi samalla kertaa kalkkeeripaperia käyttäen. Ensin tämän järjestelmän sovellutusta hoidet-

tiin käsityönä myöhemmin kirjanpito-koneella.

Sitten siirryttiin vaihe vaiheelta automaattisen tietojenkäsittelyn eli ATK:n käyttöön, joka tänä päivänä on käytössä.

Nyt on siis rengas umpeutunut. "Korttipeli" on käynyt vanhanaikaiseksi. Kaikilla tilimuodoilla on omat "kirjansa" eli ATK-kielellä listansa, joiden uusiminen eli "ajo" suoritetaan määräajoin. Koko kirjanpitoläpikortti hoidetaan keskitetysti Helsingissä sinne päivittäin toimitettujen tietojen perusteella.

Kun vielä muistamme, että kirjoitusvälineetkin ovat jonkin verran kehittyneet mustekynästä ensin mustetäyttekynäksi ja viimeksi kuulakärkikynäksi onkin koko osuuspankin työruutiinien kehitys tullut läpikäytyksi.

Nykyisin pankkitoimihenkilöt, tai ainakin vanhimmat heistä katsoessaan silmät rypyssä tiskillään olevia pankkipäätteitä, haikailevat "vanhoja hyviä" "kosmoskynäaikoja".

Antti Vastamäki

Runoilija Eino Leinon esivanhemmista Tarvasjokilaaksossa

Viime vuonna on painosta ilmestynyt Taimi Suoma Mäkisen kirjoittama Kultaiset tähtikäpät. Seurasin siitä mielenkiinnolla eräiden sukulaisuussuhteiden muodostumista Tarvasjokilaaksossa sitten porvari Hartmanin aikojen. Kun Horristen, Kallelan ja Yrjättylän talojen välinen sukulaisuus liittyy myös omien esivanhempieni vaiheisiin, yritin omaa sukuketjua pitkän päästä Kallelan Keskitaloon ja niihin aikoihin, jolloin Liisa Jaakontytär Kota (1751–1824) ja Matti Yrjönpoika Keskitalo (1747–1827) siellä taloa hallitsivat.

Huomasin tällöin omista muistiinpanoistani, että Liisan isovanhemmat ovat olleet Karinaisten puolella Närpin Vanhaataloa isovihan ajoista vuoteen 1755 pitäneet Juha Juhonpoika (1699–1765) ja vaimonsa Maria Heikintytär (1699–1760). Näiden tytär oli tullut emännäksi Horristen Kotamäkeen ja oli siis Keskitalon Liisa-emännän äiti.

Närpin kylä on myös varhain asutettu, kenties jo ennen Hartmanin aikojen. Vanhat tarinat kertovat siellä olleen muinaislinnankin, jonka sijaintipaikkaa nykypolvi ei enää tiedä. Vuodesta 1685 isoonvihaan asti Vanhaataloa oli viljellyt Juho Juhonpojan isä Juho Yrjönpoika, jonka vaimo oli nimeltään Valpuri Mikontytär.

Tässä polvessa syntyivät sukulaisuussuhteet Tarvasjoen kirkonkylän Vähäntaloon, kun Liisa Juhontytär Närpistä oli mennyt emännäksi Matti Vähäntalolle. Kirkonkylän Vähäntalon vaiheista en paljoa tiedä, mutta viime-mainituilla oli ainakin 13. 10. 1721 syntynyt tytär Liisa Matintytär Vähäntalo. Kun hän avioitui Tarvasjoen yläjuoksulla Karinaisten Kiukaisten kylän Hongan jakamatonta taloa 1756–1779 isännöineen Tuomas Heikinpoika Hongan kanssa, joudutaan jo Hartmanin lakeudelta toisen kappelin alueelle.

Tuomas Honka oli syntynyt 1716 ja kuoli 1805. Liisa Vähäntalo oli kuollut puolisen vuotta aikaisemmin syksyllä 1804, siis lähes 180 ajasta sitten. Nämä olivat luovuttaneet 1779 Hongan talon pojalleen Jaakko Tuomaanpoika Hongalle (1748–1807). Tämän vaimo oli kotoisin Marttilasta, nimeltään Liisa Jaakontytär Mäntälä (1756–

1805).

Koko Kiukaisten kylässä oli tuolloin vain kaksi kantataloa, joista toinen oli Makkaran majoitusmestarin sotilasvirkatalo. Elettiin jo suuren maareformin, isojaon aikoja. Makkaran puustellin kersantit olivat aikojen kuluessa olleet sotaretkilläkin. Kun sitten maanmittari jakoi kyläpeltoja isossa-jaossa Makkaran ja Hongan kesken, syntyi pientä kinastelua talojen välillä, niinkuin rakkaille naapuruksille nyt sopiikin aikana, jolloin kaikenlainen naapurikateus on jokilaaksossamme vallinnut. Nyt näytti siltä kun puustellin sarat olisivat olleet huonommin hoidettuja kuin Hongan isännän, ja joku näistä taas muka oli siirtänyt jonkun kersantin sotia käydessä vanhana rajana ollut riukuaitaa omaksi edukseen. Sopi siinä vähän älyvoimia mitelläkin: kersantti Lindström oli ollut sodassa ja osasi jopa kirjoittaa; Jaakko Honka piirsi vain puumerkin, mutta hän oli lautamies ja monet kärkevät nähnyt. Kun kummallakaan ei ollut todisteita asiansa tueksi, jaettiin ne maat kuin muissakin kylissä kullekin tankolukunsa ja muiden asianhaarojen mukaan.

Hongan lautamiehellä oli 1761 syntynyt nuorempi veli Heikki Tuomaanpoika, joka siis myöskin oli Liisa Vähäntalon lapsia. Heikki oli jo 1774–1783 käynyt Turun Katedraalikoulun ja tullut ylioppilaaksi sekä vihitty papiksi Turussa 1788. Hän oli kouluaikanaan ottanut kotiseutunsa naapurikylän Kyron mukaan nimeksensä Kyrenius.

Henricus Kyrenius, kuten latinankielisessä koulun oppilasmatrikelissa mainitaan, muutti sitten pois takäläisestä jokilaaksosta ja oli Sortavalan kappalaisena 1792–1805, eli siis jo silloin, kun isoajakoa vielä tehtiin hänen synnyinkodissaan. Kyreniuksen mainitaan saaneen nimipastorin arvon 1804 ja kuolleen Sortavalassa 12. 2. 1805. Hänen poikansa, alikapteeni Kaarle Henrik Kyreniuksen tytär Anna Emilia Kyrenius-Lönnebohm oli suuren runoilijamme Eino Leinon äiti.

Vielä toissavuonna tuli luokseni sukuloimaan Hongan silloinen omistaja, viime vuonna 87-vuotiaana edesmennyt, Karinaisten Säästöpankin monivuotinen pankinjohtaja Martta Hon-

ka. Hän kertoi pohtineensa toisen suuren runoilijamme Aaro Hellaakoski-vainaan puolison, rouva Lempi Hellaakosken kanssa, oliko Eino Leino ollut sukua myös kuvanveistäjä Wäinö Aaltosen sukuhaaraan, josta niinkään on sukuketjuja moniin Tarvasjokilaakson taloihin. Kun rouva Hellaakoski on siis kuvanveistäjä Aaltosen sisar, asia oli askarruttanut häntäkin, semminkin, kun oli nuorena asunutkin Hongan naapurina tämän vuosisatamme puolelle.

Tiedän vain, että eräs sukuketjuni johtaa Marttilan Brungin taloon, joka myös muinoin on ollut sukulaisuussuhteessa Tarvasjoen Yrjättylään, mutta olisiko Kirkonkylän Vähäntalo ollut myös sukulaisuussuhteessa Brungin kanssa, on jäänyt epäselväksi. Jouduin vain toteamaan, että näiden esivanhempiemme vaiheet peittyvät muinaisuuden hämärään.

Runoilijamestari Eino Leinon sukuhaaraan palatakseni mainitsen vielä lyhyesti, että suku oli etääntynyt jo Paltamoon asti, jossa Eino Leino syntyi 1878. Hän kuoli verrattain nuorena, mutta suoritti silti eläissäänsä monen jälkeentulleen kadehtiman päivätyön maamme maineikkaana runoilijana ja kirjoittajana. Hänelle syntyi vain ensimmäisestä avioliitosta, jonka hän oli solminut Freya Schoultzin kanssa, ainoaksi jäänyt tytär Eya Helka Leino. Tämän jälkeen hän avioitui vielä Aino Kajaanuksen ja viimeksi Hanna Laitisen kanssa.

Sain viime kesänä kirjeen Eya Leinolta. Hän kertoi olleensa kiinnostunut sukunsa vaiheista täällä ja mainitsi myös, että hänen setänsä Arthurin tytär, rouva Anna-Maj Björkstén on kiinnostunut suvun historiasta. Viime-mainittu elää Vaasan lähellä ruotsinkielisellä saaristoalueella.

Vaikka sukuhaarat näin etääntyvätkin kauas maailmalle, kuitenkin vielä sukupolvienkin jälkeen ajatus palaa kerran Hartmanin alueella Tarvasjokilaaksossa olleisiin alkukotoihin – etten sanoisi peräti Kotaan, jonka kai joku omistakin esitaatoista oman mamman kanssa kerran Kotamäen suojaan pystytti – jossain siellä, missä iso kuusi vieläkin tieposkessa omalla tavallansa viittaa menneisiin päiviin, vuosiin ja vuosisatoihin.

Viime kesänä synnyinseudullaan poikkesi myöskin kuvanveistäjä Aaltosen kaksi nuorimmaista sisarta. Rouva Lempi Hellaakoski oli viettänyt 90-vuotispäiviään lastensa kanssa kaukana Italiassa. Katselimme täällä heidän ottamiaan kuvia, mutta hentoisia ne ovat kypressit etelässä, jos niitä vertaa Kotamäen kuuseen. Hellaakosket ovat pitäneet yhteyttä Eya Helka Leinon kanssa ja sain kuulla, että myös

hänellä on paljon sellaista henkistä voimaa, joka pystyy uhmaamaan tämän maailman tuulenpuuksia niinkuin joku joen juoksua Kotamäeltä tähyävä puuvanhus. Nuorin Aaltosen lapsista, rouva Elsa Veuro Sääksmäeltä täytti äskettäin 85 vuotta. Hän kävi Hirvensalon koulujuhlilta palatessaan myös katsomassa lapsuutensa jokilaaksoa. Sain myös kuulla, että sisarusarjan vanhin, rouva Martta Aaltosen-Rask, joka asuu Turussa, hankin yhä liiukelee sisätiloissansa, vaikka ikää onkin jo muutama kuukausi vaille 100 vuotta. Sillatavalla!

Kuitenkin heidän lapsuustoverinsa, Kiukaisten Hongan talon lapsista sisarusarjansa viimeksi jäänyt Olga Honka on jo pitkälti yli 102-vuotias. Hän on jäänyt tähän jokilaaksoon ja viettää iltahetkiään kotoisen virran rannalla vanhainkodissamme.

Paljon on vettä virrannut joessa hänen elinaikanaan – vielä enemmän sitten porvari Hartmanin vuosisadan. Moninaiset vaiheet on koettu koko laakson kehityksessä. Äskettäin juhli Tarvasjoen kirjasto olemassaolonsa merkkivuotta, niinkuin historiikit kertovat. Vuoteen 1642 mennessä ei vielä suomen kielellä oltu kaikkiaankin painettu kuin 48 eri kirjaa. Nykyisin teosten lukumäärä Tarvasjoellakin on jo useita tuhansia.

Kuitenkin muistitiedot vielä kertovat, kuinka vähän kirjoja on ollut saatavilla niinkin myöhään kuin tämän satalukumme alussa. Lisäksi ne olivat verraten kalliita ostaa silloisilla rahatuuloilla. Yritin vielä löytää haltuuni eksyneen jonkun vanhan Euran kappelissa luetun kirjan, jonka joku lukupiiri oli hankkinut. Kannen sisäisivulla muistaakseni mainittiin kaikki lukupiiriin kuuluneet ja heidän lukujärjestyksensä. Kirja kumminkin pysytteli piilossansa, ja Italian tuliaisina tullut kynä pillastui tällaiseksi kirjallisuutta sivuavaksi tarinasikermäksi.

Toivotan sentään tältä istumalta runsaasti lainaajia kirjastoväen iloksi ja vielä parempi on, jos joku elämissänsä vähän vaurastuneempi pystyisi hankkimaan omaan kotikirjastoonsa vuotuisen almanakan lisäksi edes oman kotiseutunsa keskuudesta yleneiden kirjoittajien kirjat. On niitä muitakin kuin alussa mainitsemani kirja. Kun se on löytänyt myös tänne tiensä, kiitän näin kirjoittajaa sukumme tarinasta. Ja koska olen sen myös selvällä Suomen rahalla maksanut, olen vanhaa Euran kappelin tapaa noudattaen merkinnyt sen sisäkanteen: "Tämän kirjan oikia omistaja on Esko Hallanheimo. Josses usko niin punnitte!"

Kyrossä 28. 10. 1982.

–E. H.-o.